

új Kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Nincs egyéb csak manna?

Mindenre rá lehet únni, még a kietlen pusztában csodás módon termő mannára is. A sivatagban vándorló nép zúgolódása meg-megújul és Mózes nem tud kitérni előle: "Panaszolkodék a nép, hogy rosszul van dolga; fiai is újra siránkozni kezdenek, és mondának: Visszaemlékezünk a halakra, amelyeket ettünk Egyiptomban ingyen, az ugorkákra és dinnyékre... Most pedig mindennek híjával lévén, szemünk előtt nincs egyéb mint manna."

Egyiptomról nem az jut eszébe a népnek, hogy ott rabságban volt, hogy robotmesterek keze alatt sanyargattatott, s hogy el ne szaporodjék, minden fiúgyermekét megölette a fáraó, hanem az ingyen kapott halakra, zöldekre, a húsos fazekakra, viszonylagos biztonságára emlékezik. Mózes - mást sem tehet - perlekedik az Úrral: "Miért, hogy az egész népnek terhét én reám vetéd? Avagy tőlem fogantatott-e mind ez egész nép? avagy én szültem-e őt, hogy azt mondod nékem: Hordozd őt a te kebleden... Nem viselhetem én magam mind ez egész népet, mert erőm felett van." Legszívesebben megfutamodna a háládatlanság láttán: Sanyargatói miatt panaszkodott a nép, - ím megszabadult! Vízért a pusztában - víz fakadt a sziklából! Húst és kenyeret kívánt - este fürjek lepték el a tábor, s harmathulláskor manna lepte el a tájat! Most már azért zúgolódik a nép, hogy nincs egyéb csak manna!

Sokszáz évvel Mózes után élt egy apostol: Pálnak hívták. Miután rádöbrent arra, hogy milyen hatalmas ajándékban részesítette őt magát és embertársait az Isten, arra emlékezteti kortársait, többek között a korinthusiakat, hogy mindezt el is lehet veszíteni, mert aki nem él az Isten által felkínált javakkal, az nem méltó

azokra, s attól "az is elvétetik, amije van". Ezért igyekszik felrázni aléltságukból a gyülekezeteket, mint akik egyszer már elnyerték a kegyelmet, s most már csak azért kell imádkozniuk: Bárcsak megmaradnának abban! Tudja, hogy annak, akinek évszámra nincs mit ennie és innia, az hozzáedződik a nélkülözéshez: végtére megerősödik, de azt is tudja, hogy akinek évszámra mindig mindene megvan, könnyen járhat úgy, mint a pusztában zúgolódó nép, mely már megúnta a mannát. Végtére azt is tudja, hogy az útról visszatérni

nem lehet: sem önmagának, sem Mózesnek, sem az általa kiválasztott hetven férfiúnak, sem a népnek. Ez az út csak előre vezet - a sötétségből a világosság felé! - Mi közössége van a világosságnak a sötétséggel? - kérdi.

Sokszáz évvel Pál és sok-sok száz évvel Mózes után itt élünk, korunkbeli fáraóktól megszabadult emberek. Manna is hullt bőven földjeinkre, szükségünk szinte semmire sincs. Az is lehet, hogy a megszokott jólét feledteti a "honnan jöttünk" kérdését: - nem szívesen nézünk szembe egykori önmagunkkal. Zúgolódunk azok ellen, akik köte-

lességeinkre figyelmeztetnek. Nem bírjuk egyedül a terhet, és segítségért kiáltunk. És ím előterem itt is a hetven ember, hozzánk hasonló, tán ugyanodavalók, ahonnan magunk jövünk. Őhozzájuk, s rajtuk keresztül minden vándorhoz szól az ige:

"Mint együttműködők intünk is, hogy hiába ne vettétek légyen az Isten kegyelmét! Nagy az én bizodalomom hozzátok, nagy az én dicsekvésem felőletek; telve vagyok vígasztalódással, felettébb való az én örömem minden mi nyomorúságunk mellett."

Molnár-Veress Pál

TISZTSÉGVISELŐINK

Lelkész

MOLNÁR-VERESS PÁL

124 73 BANDHAGEN (STH) Vintrosagatan 17

Tel/Fax: +46-(0)8- 86 36 39

Mobil: +46-(0)70-602 29 68

Segédlelkész

MAGYARI-KÖPE GÁBOR

124 75 BANDHAGEN (STH) Olshammarsg. 46

Tel: +46-(0)8-727 67 97

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

Országos felügyelő, az Egyháztanács elnöke

VERESS ZOLTÁN Stockholmi felügyelő

117 69 STOCKHOLM Ekensbergsvägen 110

Tel/Fax: +46-(0)8-744 09 91

Országos gondnok, az Egyháztanács alelnöke

SZEREDAI JÁNOS Ljungbyi felügyelő

341 36 LJUNGBY Harabergsgatan 18

Tel: +46-(0)372-816 28

Tiszteletbeli országos felügyelő

BÉLDY ZOLTÁN Göteborgi felügyelő

411 29 GÖTEBORG Landalabergen 14

Tel: +46-(0)31-20 66 95

Országos főjegyző

TÓTH ILDIKÓ Sölvesborgi felügyelő

294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlgatan 4 H

Tel/Fax: +46-(0)456-140 37

Tångagärde Gyülekezeti Otthon felügyelője

JORDÁKY BÉLA

428 35 KÄLLERED Gamlehagsvägen 19

Tel: +46-(0)31-795 25 02

Szeretetszolgálat országos megbízottja

KOVÁSZNAY ADÁM

425 31 HISINGS KÄRRA Lillekär Södra 204

Tel/Fax: +46-(0)31-57 21 39

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI FELÜGYELŐK

Borås

KAJTÁR LÁSZLÓ

502 36 BORÁS Nollhagagatan 2

Tel/Fax: +46-(0)33-13 35 68

Eskilstuna

NAGY ANDREA

635 02 ESKILSTUNA Svista Norrgård Pl.1583

Tel: +46-(0)16-12 18 22

Halmstad

BODONI DÉNES JÁNOS

313 50 ÅLED Norregårdsgatan 21

Tel/Fax: +46-(0)35-398 36

Helsingborg

BLÉNESSY ZOLTÁN

267 41 BJUV Dragaregatan 5

Tel: +46-(0)42-820 64

Jönköping

GAÁL ANDRÁS

567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21

Tel: +46-(0)393-161 69

Katrineholm

ÁLLÓ RÓZSIKA

643 30 VINGÅKER Parkvägen 23

Tel: +46-(0)151-103 01

Malmö

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN

211 47 MALMÖ Carl Herslowsgatan 10

Tel: +46-(0)40-97 90 29

Västerås

REHÓ ISTVÁN

723 51 VÄSTERÅS Glasbärgsgatan 7

Tel: +46-(0)21-12 09 91

Tóth Károly Antal

Közömbös Isten?

A szörnyűségeket látva, gyakran vetődik fel bennünk a kérdés: miért van ennyi kín, ennyi testi-lelki gyötrelem a világban? A szenvedés zöme nem természeti okokra visszavezethető sorscsapás, hanem az ember cselekedeteiből származik. Miért van az, hogy inkább a gátlástalanok és a csirkefogók előtt sima az út, hogy általában az aljasság diadalmaskodik a tisztesség fölött, és a legcivilizáltabbnak vélt század végén továbbra is a kegyetlenség járja örült táncát szerte a földön?

A vallásos ember nem érti, hogyan tűrheti el mindezt a szerető, igazságos, irgalmas és mindenható Isten? Miért hagyja a gonoszokat önkényeskedni, uralkodni ártatlanokon? Ahelyett, hogy lesújtana rájuk; vagy még inkább: mindnyájunkat jókká alakítana. Hiszen ha akarná, megtehetné. Mennyivel másabb lenne az élet! De Isten távolról, szinte közömbösen nézi a földi színjátékot - gondolja az ember, és meginog a hite.

A hitetlen saját nézeteit látja igazolva: ha lenne Isten, nem eshetne meg mindaz a iszonyat, aminek csak töredékéről értesülünk, de a jóérzésű embernek ennyi is megfekszi a lelkét.

Próbáljuk végiggondolni, mi lenne, ha Isten úgy cselekedne, ahogy sokan várnánk tőle.

Ha az égi igazságszolgáltatás látványosan és azonnal lecsapna a gonoszul viselkedőkre, főleg abban különbözne a földitől, hogy a büntetés kirovása teljesen bizonyos lenne. Isten előtt nem lehet cselekedeteinket eltitkolni, sem elbagatellizálni, ezért senki nem reménykedhetne abban, hogy esetleg szárazon megússza. Mindenki - függetlenül lelke beállítottságától és értékétől - állandóan megfigyelt voltát és cselekvési szabadságának korlátait tényszerűen felmérve, a közvetlen földi következményeket ésszel felfogva, kénytelen lenne félni Istent. Erkölcsünk többé már nem választás függvénye lenne, mert a normáktól való eltérés esetén rögtön megtorlásban lenne részünk.

Rokonszenvesebbnek tűnik az a gondolat, hogy Isten olyan változást hozzon létre a lelkünkben, amely megtisztít minket, és kiírtja belőlünk a gonoszságnak, a rosszra való készségnek az írmagját is. Ez megszabadítana bennünket a választás sokak számára terhes kényszerétől, hiszen azt jelentené, hogy kizárólag a jóra vagyunk beprogramozva.

Mindkét esetben megfosztódnánk embervoltunk egyik alapvető jegyétől: az erkölcsi választás lehetőségétől. Attól, hogy mi dönthessük el, milyen életet akarunk élni (természetesen a számunkra adott körülmények korlátai között). Ezt Isten nem törölheti el. Nem azért, mert nincs hatalma hozzá, hanem azért, mert ellentétes lenne a szándékaival. Isten ugyanis mindent megtehet, de a saját szándékai kötik. Velünk, emberekkel kapcsolatban azt akarja, hogy hozzá érkezzünk, de a magunk akarata alapján. Ehhez segítséget is ad - különösen, ha kérjük. Magunknak kell azonban dönteni a jó és a rossz között, melyek (néha nem könnyű) megkülönböztetéséhez iránytűt is nyerhetünk tőle.

Szabadságunkban áll a rosszat választani, gonoszakká is lehetünk, és így kivehetjük részünket a világ szörnyűvé tételében. Ne akarjuk ezért Istenre hárítani azt a felelősséget, amit választási szabadságunk következtében magunk hordozunk. És ne várjunk Istentől olyan beavatkozást, amely megfosztana minket ettől a szabadságtól, mert így emberi mivoltunk foszlana szét.

Ha a miénk a felelősség, nem nézhetjük részvétlenül és tétlenül mindazt, ami történik. Mit tehet vajon a jószándékú ember azért, hogy jobbá legyen a világ? Csatlakozzon gyakran igen kétes értékű és kimenetelű politikai játszmákhoz? Társadalmi harcot szorgalmazzon? Hátha kiderül - mint

(Folytatás a 27. oldalon)

KONFIRMÁLTAK 1999-BEN

Balról jobbra: Piros Zsuzsa, Piros Linda, Csiszár István, Deák Tünde, Vaszi Beáta, Szenes Amália Tångagärdén, Sánta Hanga, Józán Zoltán (Barcelonából) és Feldő Ágnes Stockholmban konfirmáltak. A háttérben Magyar-Köpe Gábor segédlelkész és Molnár-Veress Pál lelkész.

Amikor véget ért az ünnepi istentisztelet, a Trogared-templom kijáratánál a hideg, nyirkos szélben didergő konfirmandusainkat csak egy gyors csoportképre tarthattuk vissza, aztán elszéledt a gyülekezet, - volt, aki még visszament a tångagärdei házba, de sokan hazasiettek otthonukba, melegedni. Pedig pünkösöd volt, május vége, amikor már Svédországban is javában szokott nyílni az orgona, s amikor a télből szinte átmenet nélkül beköszöntő nyár már buja zöldbe borítja az egész természetet. Megszokhattuk viszont azt is, hogy egy-egy váratlanul jött hidegfront tartós rossz időt hoz, aminek senki sem örül.

Olyan időpontban került sor ifjaink ezévi konfirmációjára, amikor egyházi közösségünk életét is megvazarta a már néhány éve előrejelzett, most mégis hirtelen érkezett gondok hidege, s a tanácstalanság szürke felhői alatt didergett egy kis napfényre várva. Konfirmandusainkhoz és felnőtt tagjainkhoz egyaránt szólt az ige, a magárahagyatottság érzésével küszködő Mózes sóhaja: "Vajha az Úrnak minden népe próféta volna, hogy adná az Úr az ő lelkét ő beléjük."

Pünkösöd a szentlélek kitöltetésének ünnepe, amikor különösen fontos hittel, kitartással, kérni az Urat, hogy szentlelkét bocsássa ránk is, most és itt élő népére, minden emberre. Az imádságban állhatatosak legyetek - áll a kolossébeliekhez írott levélben, s nap mint nap tapasztaljuk magunk is, hogy kitartás nélkül semminek sincs

eredménye. Nem csodákat várunk, sokkal inkább azt, hogy egytől egyig mindenki tegye meg, amire képessége és lehetősége van, hogy mindenki hozza el építőkövét a közös épületbe, tudván, hogy aminek most vetjük meg alapjait, egykor erős házzá emelkedik. Erre céloztak a Péter első leveléből idézett sorok: "Ti magatok is mint élő kövek épüljtek fel lelki házzá", s a felszólítás mögött ott állt az elmúlt évtizedekben megtapasztalt felismerés: "Ti pedig választott nemzetség, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket".

Mert mi, felnőttek, akár évtizedek óta itt élők megtapasztaltuk, hogy Isten a rosszat is javunkra fordíthatja, s ezt a biztos tudatot, hitet akarjuk átadni ifjainknak is. Ezért szólt egy héttel később Stockholmban konfirmáló ifjainkhoz - s az egész gyülekezethez - a gazdag és Lázár történetéből, az Ábrahám ajkáról vett buzdítás: "Van Mózesök és prófétaik, hallgassák azokat."

Hallgattuk az igét, s hallgattuk immár másodízben a versmondó és bibliaolvasó verseny résztvevőinek ajkáról irodalmunk nagyjainak perzselő igéit és próféciáit, s csöndben azt kértük az Úrtól: vajha tenné kezünk munkáját maradandóvá! Vajha megengedné, hogy ifjaink, gyermekeink és unokáink egykor helyettünk is bizonyosságot tegyenek az ő irgalmas jóságáról.

Molnár-Veress Pál

Az Ige és Anyanyelv versmondó és bibliaolvasó verseny országos döntőjében: Farkas Júlia, Gajnok Karolina, Szenes Amália, Gábor Csilla, Tófalvi Krisztina, Molnár Zsuzsa, Burda Andrea, Balogh Anna, Tóth Emese.

PETŐFI-RAJZVERSENY

"Ilyen volt Petőfi élete és lelke" (olajfestmény)
Lázár Lilla-Júlia (Sölvesborg), 8 éves

Jelenet a "János vitéz"-ből (tempera)
Tóth Kati-Judith (Växjö), 14 éves

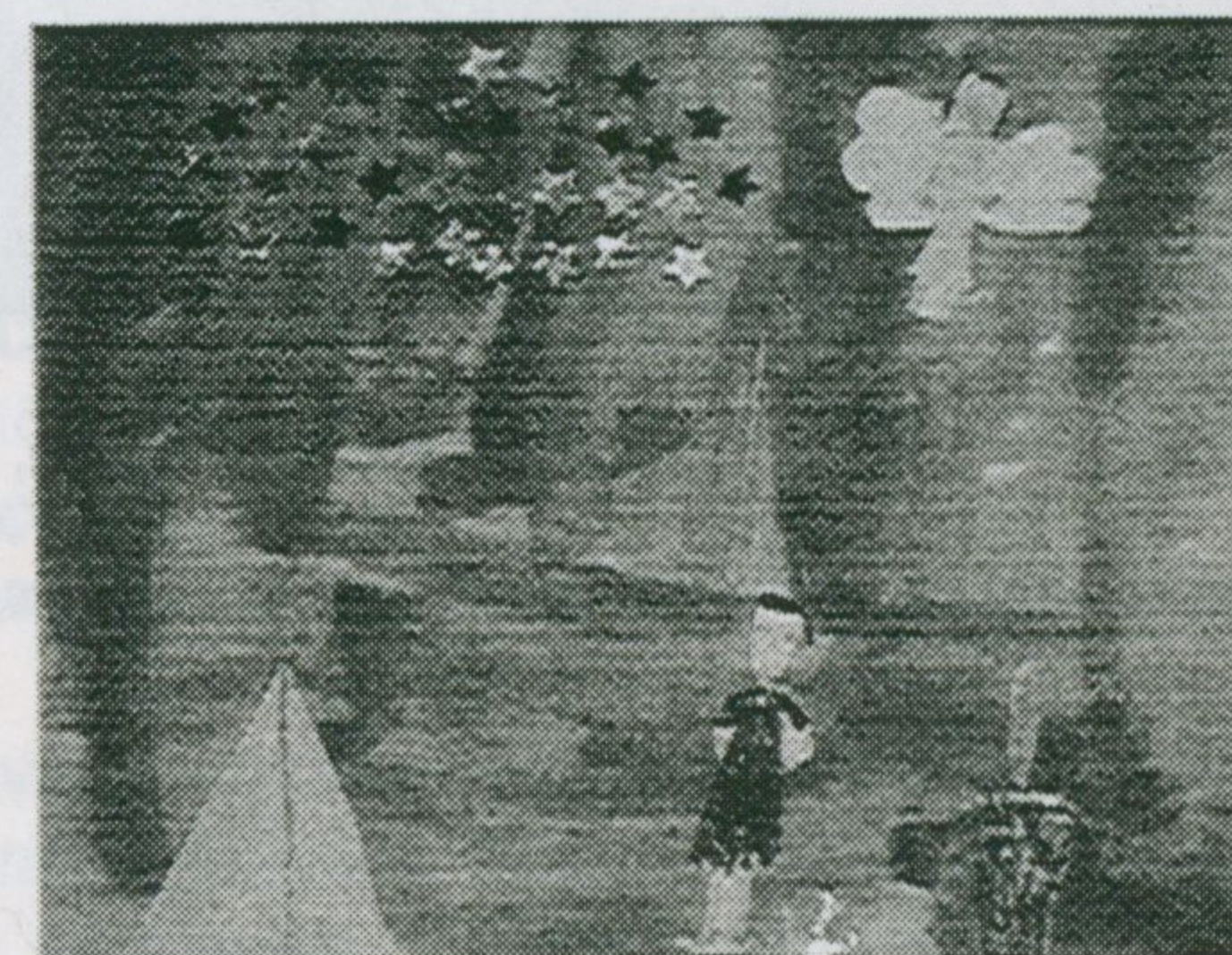
Jelenet a János vitéz"-ből (színes ceruzarajz)
Boros Tamás (Halmstad) 8 éves

"A borozó" c. vers alapján (olajfestmény)
Mag Edit (Stockholm), 17 éves

Petőfi arcképe (tempera)
Józán Zoltán (Barcelona), 14 éves

"A csillagos ég" c. vers alapján (tempera)
Lázár Lilla-Júlia (Sölvesborg), 8 éves

A vártnál sokkal kevesebb pályamunka érkezett az első - ezúttal Petőfi halálának 150-edik évfordulója alkalmából - meghirdetett rajzversenyre. Ígéretünket tartjuk: a beérkezett munkákat a kiskőrösi Petőfi-múzeumban helyezzük el, s a résztvevők egy részét július folyamán Kiskőrösre visszük, onnan egy balatonparti - konfermandusok számára szervezett - táborba.

2000-ben a magyar állam fennállásának ezredik évfordulóját ünnepeljük, s a festeni, rajzolni szerető gyermekeink és ifjaink számára már most hirdetjük: a jövő évben is lesz rajzverseny, melynek témája államalapításunk, és az államalapító Szent István király alakja lesz.

Fent: "A búsuló" (szénrajz)
Jobbra: "Az árva lány" (textilfestmény)

Mindkettő szerzője:
Tóth Kati-Judith (Växjö), 14 éves

Az 1999-es IGE ÉS ANYANYELV versmondó- és bibliaolvasó verseny gyülekezeti, illetve országos szakaszának nyertesei (utóbbiak nevei vastagon szedve):

10 év alattiak: Bagoly Andrea (Halmstad), **Burda Andrea Roberta (Göteborg)**, Gábor Csilla (Ljungby), Gáspár Andrea Júlia (Göteborg), Lázár Lilla-Júlia (Sölvesborg), Nagy Róbert (Växjö), Szász Hunor (Sölvesborg), Szász Róbert (Halmstad), Tófalvi Krisztina (Hyltebruk). 10-14 év közöttiek: **Aracsy Annamária (Osby)**, Farkas Júlia (Stockholm), Fülöp Attila (Göteborg), Molnár Izabella (Sölvesborg), Molnár Zsuzsa (Halmstad), Szenes Amália (Göteborg). 14-18 év közöttiek: Balogh Anna (Stockholm), Gajnok Karolina (Halmstad), **Tóth Emese (Halmstad)**, Tóth Zsuzsanna (Göteborg).

Vogel Sándor

Svéd vonatkozások

Georg Kraus Erdélyi krónikájában
1608-1665

Harmadik, befejező rész

Georg Kraus krónikájának Svédországra, az erdélyi-svéd kapcsolatokra vonatkozó fejezeteiből lapunk előző számaiban közöltük az első és második részt, melyek a krónika általános ismertetésén túl részletesebben kitértek II. Gusztáv Adolf király személyére, II. Rákóczi György és Linnard Torstenson Habsburg-ellenes hadjáratára, I. Rákóczi György svédországi követeire, Bengt Skytte svéd főúr erdélyi tartózkodására, az 1655-1660. évi lengyel-svéd háborúra, X. Károly Gusztáv és II. Rákóczi György szövetségére, Gotthard Welling svéd követnek ez utóbbinál tett látogatására.

Az előző részekhez hasonlóan a pontos történeti érthetőség kedvéért a közölt részletekhez most is hozzáfűzzük Vogel Sándor a kötetben is közölt magyarázó jegyzeteit.

X. Károly Gusztáv és II. Rákóczi György találkozása

(II. Rákóczi György 1657. április 7-én vonult be Krakkóba, április 18-án pedig Modliborzycénél találkozott X. Károly Gusztávval.)

Anno 1657: Amint Károly király értesült Rákóczi megérkezéséről és tetteiről, fölkerekedett és seregével néhány napig menetelvén fogadására indult. Megírta a fejedelemnek, hogy Krakkót kivéve minden helységet maga mögött hagy, és hozzá siet a szükséges megbeszélések végett. Majd arra kérte Rákóczit, hogy jöjjön Krakkóba, mert ezt a várost minden tartozékával együtt neki akarja adni ajándékkul mindaddig, míg ama magasabb méltóságokat és tisztségeket, amelyekre igényt tart, meg nem kapja. A fejedelem Károly levelére dolgavégezetlenül útra kelt Lanzkorona alól, és Krakkótól egy mérföldnyire vert tábor. Ő maga azonban a legelőkelőbb nemesek és 20000 ember kíséretében, nagy pompa közepette úgy vonult be a városba, akár csak egy király. Itt Károly parancsára Würtz főparancsnok ment eléje 4000 svédvel, és nagy pompával fényességgel fogadta, majd királya parancsa szerint átadta neki a várost. A fejedelem egy éjszakát töltött Krakkóban, másnap pedig hátrahagyta a városban Bethlen Jánost egy sereggel, Konrád vinci kapitányt 600 katonával, Barcsai Gáspárt 500 darabonttal, az erdélyi vitézek nagy részét, valamint a svéd helyőrséget. Ezután a kíséretében lévő urakkal újra visszament a táborba, április 17-én pedig találkozott Károly Gusztávval. Nagy tiszteletadással és örömmel fogadták egymást. Az estebédet Károly sátrában tartották, 13 ifjú herceg, számos gróf és lovag jelenlétében, akik a svéd királyt a háborúban szolgálták.

Másnap Károly Rákóczi fejedelmet a saját hintójával és lovaival fölöttébb fejedelmi és királyi módon magához vitette a táborába, ahol Kemény Jánoson kívül senki más

nem volt jelen. Öt óra hosszat tárgyaltak egymással, úgy-hogy még a reggeliről is megfeledkeztek. Végül Rákóczi meghívta Károlyt estebédre, és elbúcsúzott tőle.

Amikor eljött a vacsora ideje, a fejedelem teljes pompában maga hajtatott el a hintójával, hogy a királyt elhozza. Egy új hintóba fogva hat török pejlovat és három teljesen felszerszámozott pompás hátszlovat vitt neki ajándékba. Ezután a fejedelem Károlyval együtt egy kocsiban a táborába ment vacsorára. A királyt hercegei, grófjai és lovagjai kísérték, akik velük együtt ültek asztalhoz. Sok kínálgatás és pompás fogás után a fejedelem szintisza ezüst kupáját Károly, a hercegek, grófok és bárók egészségére emelte, és mindegyiküket felköszöntötte. A király igen elcsodálkozott, hogy a fejedelem mennyit iszik, és megtartóztatásra intette. Ő azonban nem hallgatott rá, hanem előbb Károly egészségére, egy hajtásra kiürített egy félpintes kupát. Károly úgy vélte, hogy ezt nem tudja megtenni, de a fejedelem biztatására mégis megpróbálta és viszonzta köszöntését. A lakoma után a fejedelem minden svéd urat, herceget és gróft, aki asztalhoz ült vele, fölségesen megajándékozott, egyeseknek lovat, másoknak ezüst-edényeket adományozott. Rákóczi, miután dolgukat elvégezték, a királyt ismét a táborába akarta kísérni, ő azonban ezt nem fogadta el, mert a fejedelem erősen ittas volt, és elbúcsúzott tőle.

X. Károly Gusztáv megváltik II. Rákóczi Györgytől

(Svédország előretörése a hatalmi viszonyok eltolódásához vezetett, ami élénk diplomáciai tevékenységet váltott ki. Ennek eredményeképpen Dánia 1657 májusában háborút indított Svédország ellen. Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem, aki ekkor a lengyelekhez közeledett, ugyancsak bizonytalansági tényezőt jelentett X. Károly Gusztáv számára. Ezért kénytelen volt elhagyni Lengyelországot és Dánia ellen vonult. A magára maradt erdélyi sereg visszavonulás közben II. Rákóczi György és kísérete kivételével a krími tatárok fogságába került.)

Anno 1657: Március 13-én megérkezett a svéd követ, Gotthard Welling, aki nemrég utazott át a kozákok országán és Erdélyen, és akit Károly király meg a fejedelem Tordai

Georg Kraus: Erdélyi krónika 1608-1665, Vogel Sándor fordításában, bevezetésével és jegyzeteivel. Készült az OKTK VIII/A "Kulturális hagyományaink feltárása, nyilvántartása és kiadása" c. kutatási főirány támogatásával. Budapest 1994. 800 o.

Ferencsel együtt a Portára küldött, hogy a török császárt kiengesztelje és hogy megkövesse azért a nagy haragért, amit Rákóczi okozott neki. Néhány hónapig maradtak ott, de semmit sem intéztek.

Ugyanaznap érkezett meg Sebessi Ferenc is egy svéd követel, aki Károly beleegyezésével egy öt veder tallérral teletöltött hordót vitt a tatár kánnak, hogy őt is kiengesztelje, vagy ha ez nem sikerülne, azért, hogy dacolván vele, hadat üzenjen neki.

Károly király és Rákóczi ismét útra keltek, majd a Visztula fele indulva átvonultak Varsón meg a többi helysége, ahol Károly csapatokat és helyőrségeket hagyott. A király fokozatosan magához vette e helységekből összes csapatát, és jó rendtartással, felette békésen, erős sereg kíséretében továbbvonult. Károly kívánsága szerint az országból kifelé, míg Rákóczi mind mélyebben az országba befelé haladt. Rákóczi végül erősen gondolkodóba esett: látta, hogy Károly magával viszi az összes helyőrséget, s az erődítéseket és a városokat üresen hagyva szakadatlanul kifelé menetel az országból, míg ő, Rákóczi éppen ellenkezőleg: mind mélyebben hatol be az országba, ahol csak idegen vidékekre és helyekre talál. A 40000 kozákban sem bízhatott teljesen, ezért a litván határon főurait tanácsára barátságosan felkérte Károlyt, hogy fedné fel előtte szándékait, mert mint fejedelem, aki az ő kedvéért ily sok katonával, nagy fáradsággal, sok költséggel és veszedelemben oly messzire eltávozott, tudni szeretné, hogy mire számíthat és hogy mi módon, mely alkalommal vezetheti elcsigázott, átfázott seregét biztonságosan újra országába. A fejedelem felszólítására és kérésére Károly király feltárta előtte Svédország egész helyzetét: miközben ő szövetséget és szerződést kötött a lengyelekkel, azok cselet szöttek ellene a hollandokkal, akik rávették Dánia királyát, hogy törjön be országába; ő pedig magához vette helyőrségeinek egy részét, hogy a hasonlót hasonlóval megtorolván, bosszút álljon, és hogy amilyen gyorsan csak lehet, betörjön a dánok országába; mindez azonban ne nyugtalanítsa Rákóczit, s még két-három napig legyen a segítségére a császár és a brandenburgi fejedelem seregei ellen, hogy csapataival átkelhessen azon a hídon, amelyet a Visztulán építtetett; ezután menjen Krakkóba, amelyet neki adott, és maradjon egyelőre ott az ő helyőrségével együtt; Würtz főparancsnoknak megírta, hogy hallgasson rá és mindenben engedelmeskedjék neki; ha azonban főurait haza akarja engedni, a kozákok adjanak biztos kíséretet melléjük egészen Erdélyig, és Moldván át térjenek újra vissza országukba.

Nota. Azt is mondták, hogy a svéd király megparancsolta volna: két hónapra verjen táborát Szilézia határán., közben ő lecsillapítja ellenségeit, ezután pedig Erdélybe kíséri a fejedelmet.

Amikor Rákóczi fejedelem előadta Károly szavait és szándékát, nyugtalan lett az egész tábor, és semmi áron sem akart vele tovább menni. Habár a fejedelem, aki a királyt még három napig el akarta kísélni, néhány tanácsosával erősen fáradozott azon, hogy a sereget lecsillapítsa, mégsem ment semmire, és a zűrzavar egyre nőtt. Amikor végül a fejedelem el akart búcsúzni és meg akart válni Károlytól, az nagy haragra lobbant és kemény, haragos szavakkal rárivallván, így szólt: Csak most látom, hogy mennyire igaz, amit találkozásunk másnapján beszéltem veled, amikor megkérdeztem: vajon hihetünk-e neked, megbízhatunk-e teljesen benned és seregedben? Te erre

minden további nélkül igennel feleltél; a továbbiakban azt mondtuk, hogy a főurak meg seregeik nem a te zsoldosaid, és csak az irántad való szeretetből jöttek veled, a legnagyobb szükségben pedig - amint az most meg is történik - elhagyhatnak bennünket; te azonban erre az esetre is biztosítékokat nyújtottál nekünk; de úgy látjuk, hogy valóban igaz, amit akkoriban is mondtunk: nem te vagy a főurak igazi fejedelme, hanem ők a te fejedelmeid és uraid, s úgy kell táncolnod, ahogy ők fűjják; mindaz, ami most történik, nemcsak nekünk okoz nagy veszteséget, hanem te is nagy kárt vallasz vele. Amikor Rákóczi látta Károly nagy elkedvetlenedését és nagy haragját, kérelemmel fordult a királyi felséghez: legyen még egy kis ideig türelemmel, mert a továbbiakban is azon fog fáradozni, hogy meggyőzze a vele levő főurakat. A király ebbe bele is egyezett.

Hallottuk fentebb, hogy mily kedvetlenül és haraggal hallgatta Károly király Rákóczi fejedelmet, amikor az nem akarván tovább kitartani mellette arra kérte, hogy elbúcsúzhasson tőle. Végül mégis időt engedett neki további magyarázatokra és gondolkodásra, ő azonban hiába kért, hiába fenyegetett, semmire sem ment a nemességgel. A király, amidőn megtudta végső elhatározásukat, erősen kedvetlenül megváltott a fejedelemtől, majd július 12-én útnak indult, és a Visztulán át Poroszország felé vette útját.

Rákóczi, miután a király megváltott tőle, tanácskozott főuraival: mitévők legyenek, melyik út lesz számukra a legbiztosabb, amelyre rátérjenek. A fejedelem azt is elmondotta, hogy mit kell tennie Krakkó városával, amelyet Károly király székhelyül adott át neki és amelyben helyőrsége is van. Már csaknem úgy határoztak, hogy Krakkó felé indulnak, hogy Bethlen János, aki katonáival Krakkóban tartózkodott, egyesülhessen velük. Miközben erről tanácskoztak, a fejedelem néhány lengyel úrtól, akik vele tartottak, hírvét vette, hogy Czarniecki és Potocki a munkácsi hegyek alatt táboroznak hadaikkal és hogy a marsall nagy sereggel már be is tört volna Magyarországra; mivel nem tudják, hogy mi a két generális szándéka, a fejedelem és a király legyen óvatos. Ráadásul megírták ama hírt is, hogy Sporck ezredes 6000 császári katonával már útnak is indult volna, de hogy merrefelé fordul és hogy az ország mely részére érkezik, nem tudhatják. Mikor ez a hír eljutott a fejedelemhez meg a közkatonák táborába, fölkerekedtek, és Litvánián át útnak indultak.

Miután Károly király megváltott Rákóczi fejedelemtől és átkelt a Visztulán, az erdélyi fejedelem pedig Litvánia felé vette útját, Krakkó alá érkezett 6000 emberrel Sporck császári vezér, és nyolc ágyúval keményen lövetni, ostromolni kezdte a várat. Würtz ezredes Rákóczi csapataival együtt mindennap kitört a városból és nagy kárt okozott a császáriaknak. Mindkét oldalon több vitéz maradt a csatatéren. Sporck ezredes végül, látván az erős ellenállást és hogy az ostrommal semmire sem megy, miután 12 napig lövette a várost, eltávozott. Amikor a svédek és a magyarok ezt látták, odahagyták a várost, az utóhad után nyargaltak, akik közül 600-at levágtak, és szép zsákmányt szereztek. A császári sereg többi része Sziléziába, Kázmér lengyel királyhoz ment, aki nyomorúságos helyzetben a lengyel határon tartózkodott.

Elég nagyszámú lovag kíséretében újra megérkeztek Erdélybe a svéd urak meg követek, Johan Lilliecrona, a királyi felség tanácsosa és Johan Kollenberg, a királyi felség titkára, akik által Károly megkötötte a szövetséget és

a szerződést a kozákokkal és Rákóczival. Hogy mi volt a megbízatásuk s hogy hová mentek, nem derült ki.

Nota. Az ok, amiért a svéd király Rákóczit Lengyelországba hívta, allítólag az volt, hogy túl mélyen benyomult az országba, seregének nagy része a városokban meg a várakban volt, csapatait pedig nem tudta összeszedni és az országból sem tudott kivonulni, mivel a lengyelek német katonasággal erősítették meg magukat, és csaknem egészen bekerítették. Végül Rákóczi kíséretében megmenekült.

Miután Károly Gusztáv svéd király - amint fennebb mondtuk - kedvetlenül és haragosan megváltott a fejedelemtől, II. Rákóczi Györgytől és hadseregétől, hogy minél nagyobb biztonságban távozhasson, az általa épített új hídon Poroszország felé vette útját, majd Svédország irányába fordult. A brandenburgi fejedelem, mivel bizonyos ürügyek örve alatt a dán háború idején a lengyelekkel együtt segítséget nyújtott ellene, országa nagy romlására kénytelen volt elmenekülni előle. Mivel ezekhez az eseményekhez nem sok közünk van, visszatérünk a magunk történetének folytatásához, az erdélyi seregek nagy szerencsétlen hadjáratához, Rákóczi fejedelem csúfos megsarcoltatásához és meneküléséhez, az egész tábor szétszórattatásához, a tatár rabsághoz, valamint szegény Erdély nagy romlásához és pusztulásához. Mindennek pedig egyedül a szerencsétlen lengyel hadjárat volt az oka, amelyet az ottomán Porta tudta nélkül, annak akarata ellenére indítottak. Mert tudnunk kell, hogy Károly Gusztáv elvonulása után Rákóczi nem választhatott más utat Erdély felé, csak Litvánián át, ahol Breszt városa mellett vert először tábor.

Az erdélyi és a svéd seregek elvonulnak Krakkóból

(X. Károly Gusztáv serege egy részével 1657. május 25-én hagyta el Lengyelországot. A svéd sereg Lengyelországban maradt része 1657. június 22-én vált el Rákóczitól és vonult haza. A svéd-lengyel háború csak X. Károly Gusztáv halála után 1660-ban az olivai békével fejeződött be.)

Amikor Rákóczi fejedelem - amint hallottuk - lengyel sógora, Lubomirski marsall segítségével békésen megegyezett a két generalisszimusszal, Potockival és Czarnieckivel és eltávozott, a szerződés értelmében a Krakkóban lévő helyőrséggel együtt Bethlen Jánosnak is szabad elvonulást biztosítottak. A fejedelem távozása után Potocki meg Czarniecki seregeikkel Krakkó alá érkeztek és örömet megszabadultak volna a vendégektől. A Rákóczival kötött szerződést azonnal megküldték az erdélyi helyőrségnek és megígérték: megfelelő kíséretől gondoskodnak számukra, és szabadon, biztonságosan elvonulhatnak. Rákóczi egyébként ezt meg is írta Bethlen Jánosnak, aki ekképp már föl is készült az elvonulásra. Bethlen a svéd parancsnok, Würtz generális engedélyével seregével együtt kivonult Krakkóból. De azért, hogy kigúnyolják és csúfot üzzenek belőle, minden emberével együtt háromszor is keresztülvezették a lengyel táboron, miközben a katonák oly erősen kiáltoztak, mint amikor a kurvák kirúgnak a hámból. Megszégyenítették őket, és kivéve azt a keveset, amit ki-ki itt-ott elrejtethetett, mindent elvettek tőlük, amit lengyel javaknak tekintettek. De megbánták, mint a kutya, amelyik kilencet kölykezett. Egyébként nemsokára ezután,

amikor Kázmér, a lengyel király békét kötött Károly Gusztávval, a svéd királlyal, Würtz generális is elhagyta cspataival Krakkó városát. A svédek mindenestül elvonultak, lobogó zászlókkal, vállon és derékon viselt fegyvereikkel s mindazzal, amit a városban szereztek. Minden meglévő ágyújukat magukkal vitték, és a lengyelek kíséretében a Visztulán át folytatták útjukat. Itt kell megemlítenünk, hogy a lengyel sereg, amely Würtz parancsnokot jó darabig elkísérte, ama törvény szerint, quod Hareticis non sit servanda fides *(hogy az eretneknek adott szót nem kell betartani)*, a svédek minden becsület és tisztesség ellenére hátulról megtámadták. Közben egy másik lengyel csapatban biza-

II. Rákóczi György
Johannes Meyssens rézmetszete

kodtak, amely a közelben tartózkodott. Ez azonban kissé oldalra húzódott, anélkül hogy erről tudomást szerezhettek volna. A rajtaütés egy igen szűk szorosban történt, s így az elől levők hirtelenében nem tudtak visszafordulni. A támadók ezen kívül abban is reménykedtek, hogy a másik most említett lengyel csapat előről fog a svédekre rontani. Ezek azonban nem voltak ott, így Würtz ezredes, aki a játszmát észrevette, visszafordulhatott, és a védelmére rendelt urak hitszegését megfizetvén, mindnyájukat levágta, úgyhogy egy sem menekült meg, aki a történeteket hírül vihette volna, mert aki másnak vermet ás, maga esik bele. Ezek a lengyelek mintegy 600-an voltak.

A svéd ügy a szamosújvári országgyűlésen

(A szamosújvári országgyűlés 1657. szeptember 2-án ült össze és a szerencsétlenségbe torkolló lengyelországi hadjáratért megkísérelte felelősségre vonni II. Rákóczi Györgyöt. Az országgyűlésen a Svédországgal kötött szövetség ügye is terítékre került. Kraus a szász nemzet követeként részt vett az országgyűlésen. Ezért hagyhatta ránk annak leghatározottabb leírását.)

Anno 1657: A fejedelem látta tehát az országgyűlés határozottságát és azt, hogy az első kérdésre a feleletet - amint mondtuk - igen sürgette. Ezért a nagyobb bajok elkerülése végett Petki István és Mikes Mihály útján a lengyel hadjárat ügyében az országgyűlés által hozzá intézett kérdésre a következőképp válaszolt: Az ország tudja, hogy megboldogult apjaurát, az öreg Rákóczit 1644-ben szoros szövetség és szerződés kötötte a svéd hadsereg vezéréhez, Torstensonhoz, akinek akkoriban Morvaországban, Brünnél megjelenvén, az országgyűlés tudtával segítséget is nyújtott II. Ferdinánd, a római császár ellen. Ezért a jóindulatáért Torstenson és a svéd királyság legelőkelőbb főurai szép ajándékokkal kedveskedtek neki.,

akkoriban azonban - amint azt fennebb, 1644 leírásában elmondottuk - az erdélyi seregnek alapos okok miatt újra haza kellett térnie., most viszont az új svéd király, Károly Gusztáv ugyanazon liga alapján azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy ismét nyújtson neki segítséget a lengyelek ellen., ugyanakkor megígérte, hogy tekintettel lesz Erdélyországra és minden időben, minden szükségben segítségére fog sietni s mellette fog állani., mivel a svéd nép hatalmas, s tettei alapján országa egy monarchiához hasonlatos, rá-

állott erre a hadjáratra, de semmit sem tett a Tanács tudta és hozzájárulása nélkül., hogy nem minden úgy történt, ahogy kívánta, ez még sok uralkodóval, királlyal, fejedelmel és hatalmassággal megesett., mivel azonban mindez már végbement, az országgyűlés adjon most jó tanácsokat, mert a jövőben a tudta nélkül semmi ehhez hasonlóra nem fog vállalkozni. Az országgyűlés meghallgatta a fejedelem választát, de úgy találta, hogy más volt a hadjárat oka.

(Vége)

Göncz Árpád

Rácz István albuma elé

Soha nem készült fotósnak. S aztán mégis az lett, világhírű fotográfus.

S gyanítom, szülőföldjét sem hagyta volna el tán soha, ha sorsa - ki tudja, lehet, kifürkészhetetlen akaratú, szeretett Bagolyszeműje - úgy nem akarja. Meg persze a történelem, mely valami tragikus-groteszk időzítéssel éppen ott kavart vihart, ahol épp megtelepedett, ahol épp végleg berendezkedett - volna. Először tanári pályájának mondott búcsút, amikor a börtön elől Csehszlovákiába menekült, onnan már az újságíró-műfordítót hajtotta tovább a müncheni paktum forgószele, Finnországból újra haza a II. világháború s vele az ország megszállása hozta, innen vissza Finnországba a bizalmatlanság vitte a forradalom leverése utáni időben, onnan Svájcba egy szovjet jegyzék, melynek már pusztán ténye elég volt ahhoz, hogy fölriassza benne a menekülő ösztönt.

Pedig maga talán a világ legszelídebb, legderűsebb embere lett volna - elég, ha csak életrajzában kifogyhatatlan mesélőkedvét kóstolgatjuk. Egész életében csak a dolgát tette, mindig ott és úgy, ahogy lehetett. De mindig és mindenben mesterfokon. Fotóriportázsaiban, műtárgyfelvételeiben - lett legyen szó valamely történelem előtti korban használt eszköz vagy egy soha nem látott etruszk istenszobor felfedezéséről -, s ugyan-

úgy műfordításában is. Mert maga volt a kíváncsiság, a kísérletezés, a kifogyhatatlan felfedezőkedv.

A világ a műtárgyfényképezés egyik legavatottabb mestereként, annak művészeként tartja számon. Ő magát a műtárgyak alázatos átélő tolmácsolójának tartja, olyannak, aki az emberekre, a műtárgyakban is a tökélyre vitt emberi művészi szándéokra figyel. Ezt szolgálja rendíthetetlen hűséggel, s éppen ez a hűség avatja minden fotográfiáját a legsajátosabban, a legegényibben Rácz Istvánossá.

A hűség életének egyik kulcsszava. A másik talán a világpolgár. Ha valakire, hát Rácz Istvánra tökéletesen áll: azért vagyunk a világon, hogy otthon legyünk benne. Bárhol élt, járt, fotózott is, szivacsaként szívta magába a

világ gyönyörűségeit, kapta őket lencsevégre, hogy közkinccsé tegye. Igazi citoyen, aki otthon lévén a világban, mindenütt kiismeri magát, otthont teremt, s ebből a magasabbrendű polgárlétből talál vissza a leghívebben a gyökereihez. A választott hazához s a szülőföldjéhez. A finn erdők fáit, bokrait közt járva magyar szavakat, fordulatokat ízeletget. S az eredmény? A finnek nemzeti eposzában, a Kalevalában talán leghitelesebb magyarra ültetését is neki köszönhetjük.

Rácz István 90 éves. A Polar Könyvek sorozata a jubileum alkalmából albuma megjelentetésével tiszteleg előtte. Elszorul a szívem, ha arra gondolok, e könyvet kézbe veheti ugyan, de már nem láthatja. Ő, a látó ember. Születésnapj jókívánságaink mellé tegyük hozzá: köszönjük neki, hogy mi, valamennyien, az ő szemével láthatunk. Fogadja szeretetünket cserébe.

Kanteletár

Az 1975-ös kiadás címlapja
Jurida Károly linómetszeteivel

Így köszöntötte Pista Bácsit 1998 októberében köztársasági elnökünk, Göncz Árpád. Ennél szebben nem méltathatnánk mi sem. Történelmi idők tanúja, nagy egyénisége, résztvevője volt, aki munkásságával egyaránt szolgálta szülő- és választott hazáját.

Vele együtt örültünk, amikor nemzeti ünnepünk alkalmából a Helsinki Magyar Nagykövetség a köz-

társasági elnöki aranyérmét vehette át, s akkor is, amikor 90. születésnapján köszönthettük a Magyar Kulturális Központban, ahol a Magyarok Világszövetsége tüntette ki szerény köszönetként, életműve elismeréseként.

Csendes vizeken című albumának megjelenését még megérte. Nem kellett volna távoznia közülünk, terveit voltak, életkedve nem kopott el. Egy

szerencsétlen pillanat, mások figyelmetlenségéből adódott baleset vitte el körünkből. Most fájó szívvel búcsúzunk tőle, s őrizzük emlékét, - fotói által gazdagodunk, írásaiból okulunk és épülünk, mintha ma is közöttünk lenne. Példát vehettünk róla, miként lehet élni hitben, emberségben, becsületben, magyarságban.

Tanító Béla

Szente Imre

Kényszerű rokonlátogatások haszna

A háború mindig is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy szomszédos és távoli népek - hogy finoman fejezzük ki magunkat - "közelebbről megismerjék egymást". Az óvatosság a szóválasztásban helyénvaló, hisz nem mindig csak gyűlölet kelt ki az ilyenkor elvetett magokból. Még századunkban sém, bár a második világháborúban s méginkább az azóta szakadatlanul fél-féllángoló helyi háborúkban már riasztóan tüntet távollétével az ellenfél iránti lovagiasság szelleme és a polgári lakosság kímélete, ami az első világháborút - a front vérés húsdarálója mellett is - még a "régi világhoz" sorolja.

"A világháború következtében finnugor és török származású férfiak ezrei jutottak a cári birodalomból a Duna tájaira hadifogolyként. A háború szeszélye magyar csapatokkal állította szembe e fajrokonokat, akiknek magyarországi fogolytáborba szállítása történelmi szempontból sokkal jelentősebbnek bizonyult a nyilván elhanyagolhatóbb földrajzi és politikai szempontnál. Történelmileg ugyanis egy kényszerű rokonlátogatás ment végbe akkor" - írja a kiváló nyelvtudós, Beke Ödön 1938-ban Helsingforsban kiadott hetedfélszáz oldalas cseremiszi szöveggyűjteményének némét nyelvű előszavában. A Magyar Tudományos Akadémia nem hagyta kihasználatlanul az egyedülálló alkalmat: fonográffal, jegyzetfüzettel felszerelt nyelv- és néprajzkutatók kaptak bebocsátást a fogolytáborba, keresték még kikérdezésre alkalmas adatközlőket. Beke Ödön két és fél évén át járt be szorgalmasan a maga embéréhez, az akkor (1916-ban) 35 éves Daniél Lébögyev nevű mari (cseremiszi) paraszthoz, aki megérdemli a behordott dohány és jobb falatok mellett azt is, hogy nevét is ideírjuk, ha ekkora könyvre valót tudott összesemeselni egymaga.

Nemcsak a nyelvtudomány: a magyar irodalom is hasznat húzott e "botcsinálta rokontalálkozásból". És persze az ész is, műfordítóról lévén szó ezúttal, aki munkájával két irodalomnak hajtott hasznat. A húszas és harmincas években Észtországban kiadott magyar regények szorgalmas fordítója, Ants Murakin ugyancsak hadifogolyként került a "déli rokonokhoz" Magyarországra. Életét és működését Anu Nurk ismerteti a tartui egyetem hungarológiai intézetének két éve megjelent kiadványában. Murakin sokoldalú érdeklődése nemcsak az irodalomra terjedt ki: "festőművész, díszletfestő, rajztanár, dramaturg, újságíró, műfordító, amatőr természetbúvár" volt, sorolja fél "mestérségeit" Anu Nurk. Megtudjuk, hogy a cári hadsereg katonájaként 22 éves korában esett hadifogságba az osztrák-magyar csapatokkal vívott galíciai harcokban, már az első háborús év, 1914 októberében, szóval nem sok puskaport szagolt. Fogolytáborban sém sínylődött a háború végéig: a Magyar Akadémia már 1916-ban kiszabadította, s négy év múlva frissen önállósult észti hazájába is visszatérhetett. Addig nemcsak magyarul tanult még, hanem a festésben is tökéletesítette magát olyan

művészek társaságában, mint Szinyei Merse Pál, KERNSTOK Károly, MEdnyánszky László. Észtországban mintegy tíz évi rajztanárkodás után Tallinnba költözött és önálló műtermét nyitott. A képzőművészet mellett húsz magyar irodalmi művet is lefordított, MÓRICZ Zsigmond, GÁRDONYI Géza, HERCZEG FERENC, ZILAHY Lajos, TAMÁSI ÁRON regényeiből válogatva. Kiadott egy magyar irodalomtörténeti áttekintést és egy antológiát is magyar szerzők műveiből. Madách Tragédiáját is lefordította, de ez a kísérlete kéziratban maradt: Madách nyelve és versélése túl kemény diónak bizonyult. (Jaan Kross észti költő fordítása 1970-ben jelent meg.) A második világháború erőszakosabban nyúlt bele az ő sorsába is az elsőnél: a szovjet megszállás elől 1944-ben Svédországba menekült. Norrköpingben halt meg 1975-ben 83 éves korában.

Ismertetésének befejezéséül Anu Nurk közli Ants Murakinnak egy levelét, amelyből kitűnik, hogy járt Magyarországon a harmincas években is, ám e látogatásai alkalmával kissé módosítania kellett a magyarokról korábban alkotott elképzelését. Mivel önismeretünk egyik nélkülözhetetlen forrása éppen az a kép, amit ideglen szé, alkot rólunk, talán nem lesz haszontalan szemügyre venni: ráismerünk-e magunkra. A levél 1935 márciusában kelt, Karl Eduard SÖÖT észti költőnek szól, aki nyilván valami előadás előtt kérte ki a magyar szakértőként számontartott Murakin véleményét: milyenek is a magyarok.

Mélyen tisztelt SÖÖT Úr!

Lapját olvasva úgy érzem, hogy meglehetősen bonyolult feladat előtt állok. A magyarokkal rendkívül nehéz körülmények között hozott össze a sors: a háború idején. Így hát némelyek, akik hazánkfiak közül a háború előtt vagy után Magyarországon jártak, sok tekintetben egész más képet kaphattak legnagyobb rokonnépünkről, mint én. Ezt magam is tapasztalhattam, amikor közel egy évtizeddel később újból pár hónapot töltöttem Magyarországon: hogy a nemzet mintha nem az lenne többé, ami a háború első éveiben volt, amikor még egyre tartott a békebeli lelkiállapot. A háború második felének gyötrelmes megpróbáltatásai a rákövetkező forradalmakkal, vörös és fehér hadak dúlásával a népet erőszakkal kiforgatták eredeti mivoltából, sokat rontottak rajta. Továbbá az elnyomó, súlyos békeszerződést követő, gazdasági nehézségekkeé, megaláztatással s lelki gyötreléssel teli esztendő sém hagyták meg ezt a derűs kedélyű népet olyannak, amilyen a világháború előtt volt. Most sűrűn hallható a magyarok szitkozódása és méltatlankodása, hogy az egész világ ellenük fordult, s valami dühös elkeseredés parázslék lelkükben az egész művelt Európával szemben.

Mindez különösen nem akadályozza a magyart abban, hogy büszke ne legyen nemzeti múltjára, s át ne adja magát fényes ábrándjainak a régi szép időknek, amikor még

bőségben, jólétben úszva barátnak s ellenségnek egyaránt kimutathatta nagylélkü természetét, szívélyességét. Alkalmadtán azért még most is találkozhatunk ezzel a régi magyarral.

Ami számomra a legszembetűnőbb élmény volt a magyarok közt, az közvetlensége és nyíltszívűsége minden magyarnak, mihelyt észrevészi, hogy rokonnal van találkozása. Ez a fölfedezés nem egyszer gyermekes örömet vált ki belőle, olyan előny ez, ami minden utat megnyit. Nem csoda, hisz az ilyen távoli rokonokon kívül a magyar-nak nincs egyetlen testvérnepe sém szélés e világon. A múlt háborúban a bolgárokon kívül még szövetségesei is volt történelmi ellenségeinek sorából verbuválódtak. Azért lelt immár rokonra a törökben is, hála a turáni elméletnek, már az sém föltétlenül ellenség.

A magyar másik lelki sajátsága, ami csak ezzel a néppel való tartósabb érintkezés folyamán derül ki, hagyományos lovagi bécsületfogalma. Barátját vagy szövetségését a magyar a világért sém hagyná cserben. Ez a némés jellemvonás sokszor hallatlan naívság formáját ölti. Ha egy magyartól megkérdezd, miért hagyták magukat a világháborúban a némétékkel együtt, valójában pusztán a néméték érdekében tönkreverni az Entente-hatalmaktól, míg a csehék és a délszlávok, a központi hatalmak alattvalói alkalmas pillanatban nyílt árulással átálltak az ellenséghez, -erre minden magyar azt a patétikus választ adja: azért, mert mi magyarok vagyunk! Ami azt jelenti, hogy a magyar nem szegi még szövetségésének adott ígérését. Én a magam részéről rossz diplomátáknak tartom a magyarokat: ezer évig kordában tudták tartani kisebbségeiket (akik valójában többen voltak náluk), ám aligha okos politikával: kisebbségeik a világháborúban ellenségeiknek bizonyultak. A magyar ma sém szűnt még mellét döngetni s büszkén odakiáltani a világnak: magyar vagyok! Vagyis külön vagyok, az uralkodó nép vagyok. Máig rendületlenül s a jövőre vonatkozólag is az egy és oszthatatlan Magyarországról ábrándozik.

Ezt persze nem hallgatja szívesen a mi rokonunk, ezért nem is szólok erről többet. Inkább felsorolok röviden még néhány jellemvonást; bizonyára nem mondok újat, hiszen már a mieinknek is módjuk van magyarokkal érintkezni s így arra is, hogy ily tulajdonságokra fölfigyeljenek. A magyar vendégszerető, néha túlonatúl is, azonban pazarlónak nem mondható, még takarékos is anélkül, hogy ez észrevéhető volna. A héztartásban józan és gyakorlatias, szeret jól enni, anélkül, hogy tobzódna, étele kiadás és tápláló, étkezése és asztali szokásai erősen nemzeti jellegűek. Szeret, szinte imád mulatni, olyankor egész lélkét beleadja, témpéramentumát szabadjára ereszt. A boroskancsó mellett támadó jókedv ellenére is mértéktartó, megfélemlítősen józan. Tisztaságkedvelő, noha a parasztembér sohasem szaunázik, s nem is igén fürdik; szereti a rendet, fegyelmet, de ha belejön a hangulatba, a maga örömeire és ellenlábasa bosszúságára duhajkodni is tud. Az az érzésem, hogy a magyar nem haragtartó, nem is bosszúálló. Kicsinek és mellőzötteknek érzi ugyan magát Európa nagy népei közt, mégis büszke és öntudatos. Nagy benne a nemzeti érzés,

ha a hazafiúi lélkésedés eluralkodik rajta, ez már szinte az extázisig fokozódik. Ilyenkor harcias és ádáz, elfogja a hazáért való önfeláldozás fanatikus vágya. Hajlam és tehetség van benne a művészetek, főleg a színjátszás és a zene iránt; az ének és a szereplés a mindennapi életben is lépten-nyomon előfordul. A színművészettel, filmmel, opérával, opéréttel Magyarország mindig is élén járt a világon, az utóbbi években az egész földgolyón ismertté vált. A magyar készséges mesélő, csevögő, közvetlen, társaságkedvelő, ám különben elég komoly, időnként melankóliára hajlamos. Mindez változékony témpéramentumának folyománya. A baráttal szemben bizalmas és meleg, a hasonzorúval az első pillanattól tégözödik. A "tē" és az "ön" között van még egy harmadik, sē hideg sē meleg, csak egyszerűen közvetlen megszólítás. Rangokkal és címekkel nem sokat fájdtja a fejét a magyar, azoknak sē szēri sē száma. A magyarul beszélő külföldi folytonos zavarral küzd hölgytársaságban, kit szólítson tekintetēs, nagyságos, méltóságos, kégyelmes asszonynak. Ez ugyanis férjük címétől függ. Hasonló a helyzet az állami hivatalnokok, az egyházi méltóságok valamint a kultúra nagyságainak címei körül is. A nő mihelyt férjhez megy, elveszti saját nevét, attól fogva férje család- és keresztnevén szólítják. Csak a művészek, színésznők és írók között akad kivétel.

Ha volna alkalmam önnel élőszóban csevőgnöm, egyik szót a másikba öltve talán összeszedhetnénk még egyet-mást, amit mi érdekēsnek vagy különösnek tarthatunk a magyarok természetében. Ezúttal azonban be kell érnienyivel, ami írás közben alkalmilag eszembe ötlött.

Előadásához sok sikert kívánva, szívélyesen üdvözli A. Murakin.

A rokon szēm tükrében megjelēnő képmásunk nem okoz különösebb meglepetést. Nagyjából egyezik azzal, amilyennek az új magyar önarckép lāngelmējū megteremtője, Petőfi Sāndor jó másfél századdal ezelőtt megfogalmazta önmagát és nemzetét. Idēzzük fēl gyönyörű, szívmenlengtő sorait:

Magyar vagyok. Természetēm komoly,
Mint hegedűink első hangjai;
Ajkamra fēl-fēlröppen a mosoly,
De nevetēsēm ritkán hallani.
Ha az öröm legjobban fēsti képem,
Magas kedvemben sírva fakadok;
De arcom vīg a bánat idejében,
Mert nem akarom, hogy sajnāljatok.

Hiszēn volt ok akkor is bőven a sírva vigadásra, észt barátunk azonban soha korábban át nem élt lelki mēgrázkódtatás állapotában talált bennünket Trianon után. Nem csoda, hogy alig ismert rá a "boldog békevilág" jócskán önāltató derűjét még a háború első éveiben is őrző magyar népre. Népi erővel rég nem tudtuk kitölteni a Kārpāt-medēncét, már Petőfi korában sēm, de Trianonig otthon érezhattuk magunkat benne mindēnütt, ahogy a fōnt idézett vers első strófájában olvassuk:

Magyar vagyok. Legszebb ország hazám
Az öt világrész nagy területén.
Egy kis világ maga. Nincs annyi szám,
Ahány a szépség gazdag kebelén.
Van rajta bérc, amely tekintetét vét
A Kaszpi-tengér habjain is túl,
És rónasága, mintha a föld végét
Keresné, olyan messze-messze nyúl.

Észtország és Petőfi emlégetése alkalmat ad most arra, hogy a gondolatársítás szeszélyes ösvényein rátérjek befejezésül még egy rokonlátogatásra, amely már nem "kényszerű", s nem is kényszérődött. A közös nevező, mely Észtországot s Petőfit ezúttal összehozza, Kárpátalja, Európa legmostohább gyermeke, martalóchadak és féktelen árvizek pusztította táj. Mikor Petőfi ott járt, még Magyarország volt; azóta annyiszor váltott gazdát, hogy alig van elégendő ujjunk a megszámlálásra. Magyar népessége vésziesen megfogyatkozott: a Kárpátok átszakadt gátjain hol tömegével sodródtak ki Szibériába, hol tízesével, százasaival, az életösztön egérútjait keresve, a talán legembőbb szovjet tartományba: Észtországba. Ezzel a kis magyar szigettel még a Béhémót összeomlása előtt fölfedeztük egymást mi "magyarháziak"; azóta már jónéhány-szor átkeltünk a köztünk hullámozó vízen rokonlátogatásra. Legutóbb nemrég, február vége felé, magam részéről immár negyedszer. Eddigi szórványmagyar egyesületi szinten s persze személyesen ápolat barátkozásunk most "felsőbb osztályba lépett": része lett az Észtország és Magyarország közt egyre újabb hajtasokat sarjadzó "kulturális együttműködésnek". Pernuban, a kies nyaralóvárosban magyar s félig magyar képzőművészek képei és kerámiái között ültünk össze "kerekasztal-beszélgetésre" a közelgő választások plakátjairól lémosolygó helyi politikussal. Nem tisztázódott ugyan egyértelműen, milyen szerepünk lehet nekünk országaink szellemi és intézményes kapcsolatainak további kiépítésében, mindazonáltal örültünk államaink barátkozásának s annak, hogy abból minket sem akarnak kihagyni, de főleg annak, hogy immár elvételadás nélkül véhetünk részt benne. Estére kelve az "államszintről" leszállva felszabadultan adtuk át magunkat a kötetlen együttlétnek s a társaságunkat szétkapkodó barátaink vendégszeretetének, amelyben mi sohasem tudjuk felülmúlni őket, bármennyire igyekszünk is.

KLAUS RIFBJERG

A háború

*szó sincs háborúról
nincs is háború
ha valahol mégis
csak helyi jellegű
nem esik róla szó*

*ébredés a gyurgyalagok rakk-rakk
szavára
még a sötétben mindjárt irányt veszve
maga a tér borul fel
a műszerekkel csak
fantomkapcsolatban
az oldalkormány nem állítható*

*téves vezérlés magában az agyban
a legkisebb fénynyaláb sem
hatol be kintről
pedig reggel van*

*kapcsolatok csak fölfelé
a tudat szétfolyt halvány
ujjlenyomatain
morze
braille*

*egy zenei ösztön diktálta
teljesen vak jelzés*

*csak a kicsengésben
mikor a tarka madarak eltűnnek
a hegy felé röptükben
ott a hegy mögött
egy felszólítás*

végre egy felszólítás

ébredj és keresd meg a cipőd

Bernáth István fordítása

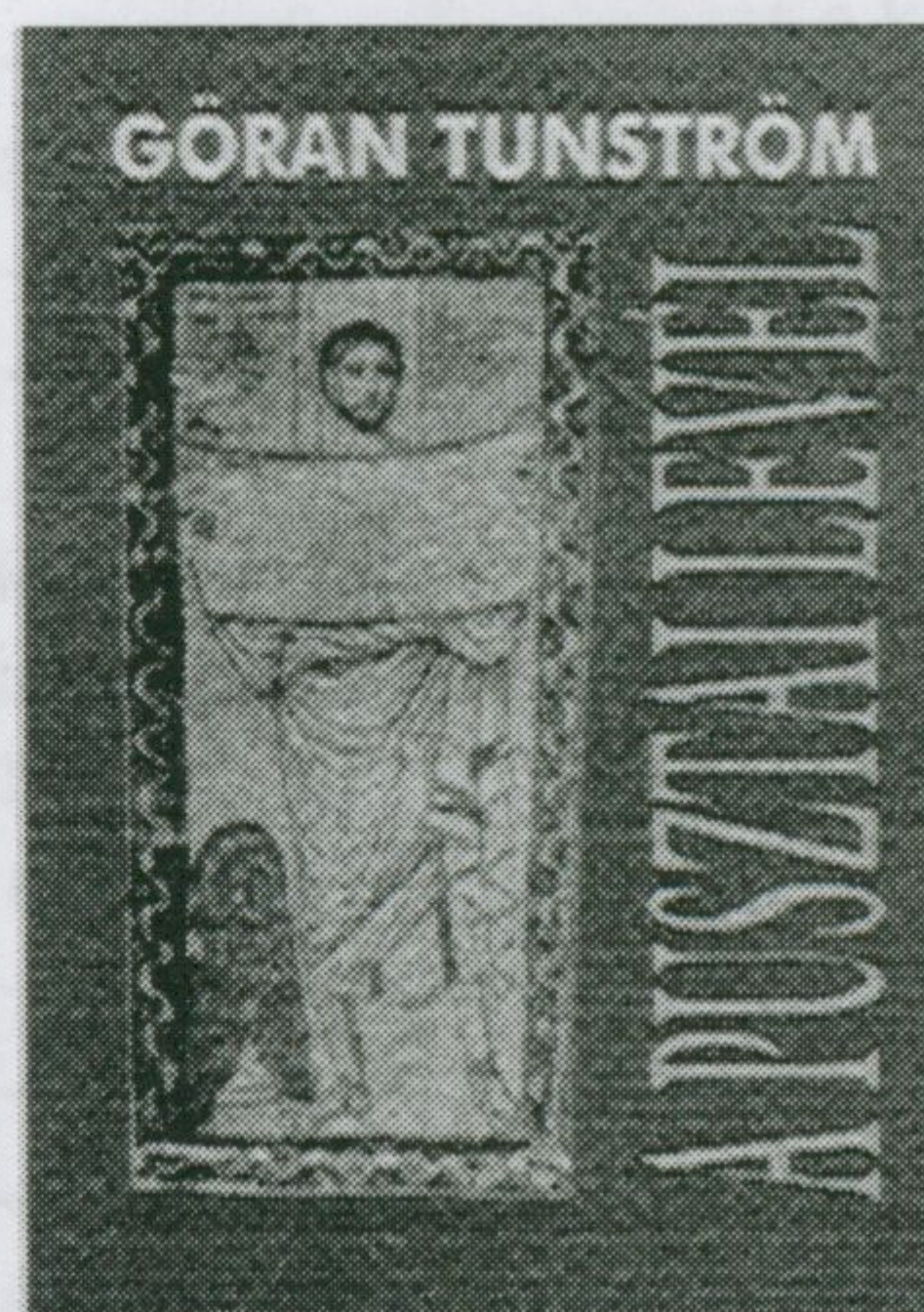
Százötven évvel ezelőtt, 1849 áprilisában, a magyar református egyház debreceni Nagytemplomában fogadta el az országgyűlés - közfelkiáltással - a magyar állam függetlenségét kimondó nyilatkozatot. Ez egyúttal a Habsburg-ház trónfosztását is jelentette. Számos akkori és későbbi politikus, valamint történész véleménye szerint ezért következett be a szabadságharcot végül is leverő orosz intervenció. Újabb kutatások eredményeként ma azonban már tudjuk, hogy *nem* a trónfosztás ténye pecsételte meg a szabadságharc sorsát: az osztrák császári és az orosz cári udvar az intervencióban már jóval korábban megegyezett. A függetlenségi nyilatkozat kibocsátását ezért ma nem kell politikai hibának tekintenünk, hanem újra annak láthatjuk, ami valójában volt: a magyar nemzet nagykorúsodása, a modern Európa nemzeteinek és államainak családjába való belépése tényének. Ennek a gondolatnak a jegyében ünnepelte április 14-ikén a másfél százados évfordulót a mai magyar parlament is Debrecenben, az egykori esemény színhelyén.

Kétszáz évvel ezelőtt, 1799 április 21-ikén született a jobbágysorból takácsinasként kikerülő, magát előbb néptanítónak, majd íróvá, lapszerkesztővé és politikussá felküzdő Táncsics Mihály (meghalt 1884-ben). Egyike volt a reformkor azon jeles alakjainak, akik a nemzeti függetlenségért és a társadalmi igazságosságért küzdöttek, s származása és életismerete meghatározta, hogy - akárcsak Petőfi - ezek között mindig a legradikálisabb vonalat képviselje. 1847 márciusában bírói ítélet nélkül börtönbe zárták; egy év múlva bekövetkezett kiszabadítása emlékeztetés "fegyverténye" volt a március 15-iki békés forradalomnak. A szabadságharc bukása után halálra ítélték, sok éven át bujkált, végül amnesztiában részesült, de már 1860-ban újra bebörtönözték egy márciusi emlékünnepe szervezéséért, és 1867-ig, az ún. kiegyezésig raboskodott. Életműve, amelyet a kommunizmus évtizedei alatt csak dicsértek, de szélesebb körű megismertetését nem tartották fontosnak, megérdemelné, hogy újra felfedezzük.

Számtalan vallási közösség, kis és nagy egyház, ökumenikus szervezet és egyéb intézmény foglalt állást az évezredünk utolsóelőtti évének tavaszán Európában, Magyarországon közvetlen szomszédságában kitört furcsa háború - a koszovói albánok elleni elszánt szerb elűző- és irtóhadjárat s az ennek megállítását célzó, Szerbia ellen irányuló légitámadások - ügyében. Sajnálatos, hogy ezen állásfoglalások legtöbbje akkor született, amikor a háború második, a népiertást részben megtorló, részben megállítani óhajtó szakasza megkezdődött, s nem akkor, amikor egy európai állam nehéz fegyverzetű katonaságot, ágyúkat, tankokat és vadászpilótákat vetett be saját népének egy része, egy jogait követelő kisebbség ellen. Méltányosnak tartjuk, hogy az említett állásfoglalások közül egy másik kisebbség részéről jövőből, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület közgyűlésének a vajdasági magyarokhoz intézett, Nagyváradon kelt, Tökés László püspök és Kovács Zoltán főgondnok által aláírt leveléből idézzünk, mint olyanból, amely tökéletesen kifejezi a mi hozzáállásunkat is:

KERESZTÉNY

"Egyházkerületünk hitből fakadó együttérzéssel fordul nagy megpróbáltatások közt élő hit- és vértestvérei felé. Imádságainkban hordozunk benneteket. Amikor szükségesnek mutatkozott, anyagi segítségre is futotta *gazdag szegénységünk*ből. Szent meggyőződésünk, hogy a jugoszláviai háború befejezésének és a bonyolult politikai-etnikai helyzet rendezésének alapfeltétele a társadalmi igazságosság és méltányosság érvényesülése, a kisebbségi közösségi jogok biztosítása, ennek nyomán pedig a nemzeti megbékélés. Azt kívánjuk, hogy délvidéki magyarságunk továbbra is vegye ki részét a békességteremtésben és áldott eszköze legyen a társadalmi és nemzeti megbékélésnek."

Göran Tunström 1937-ben született jelenkori svéd író mély, igaz, dogmamentes, sokkal inkább kereső, mint kétkedő istenhitéről és egész életművét meghatározó valóságosságáról nem először esik szó lapunk e rovatában. Mindannyiszor egy-egy művének magyar nyelven való megjelenése alkalmából írtunk róla. Most is ezt tesszük. Most azonban, amikor *Ökenbrevet* című, 1978-ban írt regényének Jávorszky Béla

tolmácsolta magyar változata, *A pusztai levél* 1998-as megjelenéséről adunk hírt (a könyv ez év tavaszán jutott el hozzánk), nem "saját szavainkkal" szólunk róla és aktuális művéről, hanem a kötet borítólapján álló, példásan tömör és a lényegre megragadó összefoglalóból idézzünk. Eszerint *A pusztai levél* "az Újszövetség és a Holt-tengeri tekercsek világába vezeti el olvasóit. A levelet, valójában a gyermek Jézus fejlődésregényét, a küldetésével szembenező, az elől már nem menekülő, a pusztába kivonult ifjú beszéli el. A gyermeki életszeretettől a valóság kegyetlen stációin át a kikerülhetetlen felelősségvállalásig terjed a történet, miközben kirajzolódik a római megszállók igája alatt szenvedő, szabadságáért küzdő ókori Izrael képe. Jézusnak itt kell megtalálnia - a harcot választó zélóták és a rabságból hasznot húzó, együttműködő írástudók alternatívája helyett - a világ Megváltójának útját.

A találgatások, a frusztráció és az elégedetlenség hangjai máris kedvezőtlen hangulatot, sőt bizonyos feszültséget keltettek. Az ortodox egyház nyilatkozatban szögezte le: e feszültségért azok az egyházi vezetők felelősek, akik rontják a két egyház, mármint az ortodoxok és a katolikusok viszonyát" - írta a *Magyar Nemzet* március 18.-i számában, a romániai pápalátogatás előkészületeivel

M Ű V E L Ő D É S

és lehangoló híreivel foglalkozó cikkében Horváth Andor kolozsvári egyetemi tanár és ismert lapszerkesztő. Majd így folytatta: "Erdélyi vagyok, magyar és katolikus, ezért azt mondom: áldatlan állapot! Amikor 1959-ben a bérmlás szentségében részesültem, Márton Áron püspökünk kezét érezhettem fejemen a kolozsvári Szent Mihály templomban, akinek első ízben engedélyezte a kommunista hatalom, hogy pásztori hivatását ekként is ellássa. Az ő emléke egymagában elegendő érv lehetne amellett, hogy Róma püspöke Erdély földjén is köszöntse az Urat." - Lehetett volna, tegyük hozzá utólag. De nem volt elegendő. Teoctist pátriárka, a Ceausescu-rendszerrel szorgalmasan kollaboráló, annak "jóhíré" még a 80-as évek végén, még itt Svédországban is fényesíteni igyekvő román egyházfő kívánsága többet nyomott a latban: II. János Pál pápa háromnapos romániai látogatása ez év májusában csak Bukarestre korlátozódott.

Húsvét előtt néhány nappal Orbán Viktor magyar miniszterelnök és Martonyi János külügyminiszter is megpróbált közbenjárni annak érdekében, hogy romániai látogatása során a pápa ne kerülje el Erdélyt. Levelet intéztek a Vatikánhoz, személy szerint Angelo Sodano bíborshoz, a pápai állam miniszterelnöki rangú államtitkárához, amelyben előterjesztették erre vonatkozó kérésüket. Ez azonban éppúgy nem talált meghallgatásra a Szentszéknél, mint ahogy a romániai római katolikus (magyar) és görög katolikus (román) egyházvezetők kérése, a magyarországi római katolikus püspöki kar kérése és számos más hasonló kérés sem. Orbán Viktor miniszterelnök utolsó kísérlete annak érdekében, hogy ne csak az ökuméné meglehetősen elvont eszméjének, hanem a romániai - döntő többségükben erdélyi - katolikusoknak is használjon valamit a pápalátogatás, húsvét után újabb levélben arra kérte Sodano bíborost, hogy ha II. János Pál pápa nem keresi fel Erdélyt, gesztusképpen legalább azt tegye meg, hogy teljesítse a hívek és a klérus régi óhaját: rendelje a négy erdélyi római katolikus püspökséget a gyulafehérvári érsekség fennhatósága alá. Az előző kitérő vagy elutasító szentszéki válaszok ismeretében kénytelenek vagyunk így fogalmazni: a pápa természetesen ezt a kérést is figyelmen kívül hagyta. Ellentétben Jézus ama szavával, hogy "zörgessetek, és megnyitattik néktek", a zörgetőknek nem nyitattott meg.

"Én hiszem, hogy együtt szenved velünk a Szentatya, amiért Teoctist pátriárka öbeldogsága s a Szent Szinódus nem járult hozzá, hogy Erdélybe és Moldovába is ellátogasson lelkipásztori látogatásra" - nyilatkozta egy budapesti újságírónak Tempfli József nagyváradi római katolikus megyéspüspök. Majd így folytatta: "Ez ortodox testvéreink részéről nem volt keresztényi magatartás:

térben és időben korlátozni a Szentatya látogatását! Híveim és papjaim számára ez csalódás. De a Szentatya annyira óhajtja az ortodoxiával való kapcsolatfelvételt, hogy az alázatosságnak olyan nagy példáját adta püspökeinek, papjainak és híveinek, amely követésre méltó. Magam mint püspök elmegyek Bukarestbe, s mindent elkövetek, hogy elősegítsem azoknak az útját papjaink vagy híveink közül, akik szívesen velem tartanának."

A Magyar Katolikus Püspöki Kar, amely korábban arra kérte II. János Pált, hogy romániai látogatása során keresse fel Erdélyt is, testületként nem kapott meghívást a bukaresti pápazarándoklatra. A személyesen meghívott magyar püspökök más elfoglaltságukra való hivatkozással nem vettek részt a "nem lelkipásztori látogatás"-nak minősülő egyházpolitikai eseményen.

Egyháztörténeti perspektívába helyezve a májusi pápalátogatást: ha Romániát mindenestül "ortodox ország"-nak tekintjük (ami még román szemszögből is, például a román görög katolikusok szemszögéből, erősen vitatható), akkor igaz II. János Pál bukaresti látogatásának az a hivatalos vatikáni értelmezése, miszerint az 1054-ben bekövetkezett egyházszakadás óta római pápa először keresett fel egy ortodox országot. Igaz az is, hogy a protestánsok, a zsidók, a muzulmánok felé történt nyitási kísérletek közben II. János Pál pápa számtalan próbálkozást tett az ortodoxia felé való közeledésre is. A keleti ortodoxia vezetőjével, Bartholomeosz konstantinápolyi pátriárkával Rómában sikerült találkoznia, de az európai ortodoxia vezetője, II. Alekszij moszkvai pátriárka, a volt szovjet hatalom készséges támogatója és kiszolgálója, méltatlan macska-egér játékkal mindaddig kitért a találkozás minden lehetséges alkalma elől. Érthető, hogy II. János Pál még az évezred vége előtt és még a saját pápasága idején létre akarta hozni a "történelmi" kapcsolatfelvételt a két legnagyobb keresztény egyház között, romániai látogatása azonban nem volt több hangzatosan kommentálható, de gyakorlatilag keveset jelentő pótcselekvésnél.

Borúra derű. II. János Pál pápa 1999 első felében nemcsak csalódottságra adott alkalmat a magyaroknak, hanem igaz öröme is, amikor júniusi lengyelországi (haza)-látogatása alkalmából szentté avatta Árpádházi Boldog Kinga lengyel hercegnét, IV. Béla királyunk (uralkodott 1235-1270) legidősebb gyermekét, Boldog Margit nővérét, 1238-1279 között Boleszláv krakkói herceg feleségét. A férje halála után az általa alapított szandeci kolostorba vonuló hercegné ugyanazt a szerepet játszotta a lengyel nemzet életében, mint Margit húga a magyaréban: egy súlyos megpróbáltatásokkal tele időszakban, a tatárjárás évszázadában, a hit és az imádság megtartó erejének hirdetője és nagy hatású eleven példája volt. A szentté avatási szertartáson a nemrég még - legyünk őszinték - sértődött erdélyi magyarok, akik az alkalomra székelypaput készítették és adományoztak a szandeci önkormányzatnak, e kapu kicsinyített másával ajándékozták meg a pápát. Az ünnepségen Magyarországot Göncz Árpád köztársasági elnök képviselte - Kinga nevű lánya társaságában.

Évekig tanácskoztak tekintélyes tudósok és jeles művészek sokaságával a *Thousand years - thousand men* (Ezer év - ezer ember) című, az Egyesült Államokban nemrég megjelent könyv szerkesztői, ameddig összeállították annak az ezer személynek a listáját, akik az egész emberiség történetére nézve meghatározó szerepet játszottak a Krisztus születésétől számított második évezredben. Természetesen rangsorolták is az ezer embert szerepük jelentősége szerint. Nyilvánvaló, hogy a lista élére Johannes Gutenberg (kb. 1394-1468), a betűszedés és könyvnyomtatás feltalálója került; érthető, hogy - lévén szó amerikai vélemények összegzéséről - a második helyet Columbus (kb. 1451-1506) kapta; s nem meglepő, de elgondolkodtató, hogy nyomban utánuk Martin Luther (1483-1546), a reformáció elindítója következik. Luther fellépésének nemcsak a kereszténység protestáns felekezeteinek megjelenése köszönhető, amely közösségek mindenütt a modern, demokratikus, polgárosult társadalmak kialakulásának magjai voltak, hanem az is, hogy a reformáció a katolikus egyházat is önrevízióra, szellemi és erkölcsi megújulásra készítette, s ezzel lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy fennmaradjon.

Ez év márciusának végén, hatvannyolc éves korában meghalt Gosztanyi Péter, az 1956 óta Svájcban élő történész, hadtörténész, 1963-1996 között a berni Kelet-Európai Könyvtár igazgatója, Maléter Pál egykori fiatal tisztára, az örökre emlékezetes októberi napokban a nép, a forradalmárok oldalára álló alhadnagy a Kilián lakatanyában. Hirtelen halála után pár héttel történészi életművéről - amelyhez a hagyatékában maradt iratok is hozzátartoznak - nehéz összefoglaló képet adni, ezért csak megemlítjük, hogy számos német nyelvű hadtörténeti munka mellett olyan alapvető magyar nyelvű művek szerzője, mint a háromkötetes *Magyarország a második világháborúban* (München, 1984-87), *A magyar honvédség a második világháborúban* (Róma, 1968 és 1986), valamint a nagy visszhangot kiváltó *Föltámadott a tenger - 1956, a Magyar Október története* (Budapest, 1990). Emigráns sorstársat és személyes ismerőst vesztettünk el benne mi magunk is, hiszen csak néhány évvel ezelőtt tartott érdeklődéssel várt és kísért felolvasóestet a stockholmi Magyar Házban - akkor készülő, Budapest ostromáról szóló könyvének érdekes részleteivel ismertetvén meg minket.

És még egy halálhír ez év márciusából: nyolcvanhárom éves korában egy berlini kórházban szívbénulás következtében elhunyt Yehudi Menuhin világhírű hegedűművész és karmester. Orosz zsidó bevándorlók gyermekeként honosult amerikaivá, illetőleg később angollá, de érdeklődése és szeretete Közép- és Kelet-Európa zenéje iránt egész életútján végigkísérte. Közismert, hogy tanítványa, majd barátja volt George Enescu (1881-1955) jeles román zeneszerzőnek, s hogy Bartók Béla (1881-1945) életében, sőt alkotóművészetében is fontos szerepet játszott személyes kapcsolatuk: a harmincas évek végétől már Amerikában élő magyar zeneszerző az ő felkérésére, az ő számára írta Hegedű-szólószonátáját. Yehudi Menuhin

felejtethetetlen gesztusa felénk, magyarok felé, a Philharmonia Hungarica összeszervezése az 1956 októbere után nyugatra menekült magyar muzsikusból. Emléke nemcsak mint nagy művészé fog továbbélni, hanem mint nagy emberé is.

Maros Miklós stockholmi zeneszerző orgonára, illetve orgonára és fuvalára, orgonára és hegedűre, orgonára és énekhangra, valamint két orgonára írt műveiből mutattak be igényes válogatást ez év április 18-ikán a stockholmi Gustav Vasa templomban. A hangversenyen megszólaltatott művek a szerző alkotói pályájának különböző szakaszaiban, mintegy másfél évtizednyi időben keletkeztek. Noha szerkesztőségünk képviseltette magát a koncerten, a híradásnál bővebb ismertetésre vagy éppen kritikára nem érezzük hivatottnak magunkat, csupán örömmel regisztráljuk a stockholmi zenei élet újabb magyar vonatkozású, jelentős szakmai és közönségsiker kísérté eseményét.

Hihetetlen, de igaz: a budai vár Mátyás-temploma, sokunk szemében az ezeréves magyar kereszténység jelképe (noha ő maga ezer évnél jóval fiatalabb, és csak plébániatemplomi funkciót töltött be) évtizedek óta nem volt a magyar katolikus egyház tulajdonában - hol a főváros, hol a magyar állam birtokolta. Hogy az egyház fizetett-e bért a benne tartott szentmisékért, nem tudjuk, azt ellenben tudjuk, hogy a tulajdonosnak nem kis jövedelme származott a templomban rendezett hangversenyekből. Most ez az anomáliás állapot megszűnik: a Mátyás-templom 1999-től kezdve újra egyházi tulajdon lesz. Ami főleg akkor igazán öröndetes, ha kulturális szerepe révén továbbra is sikerül egyetemes magyar jelképnek maradnia.

Május első vasárnapján tartott hálaadó istentisztelet után újra "működni" kezdett az évekkel ezelőtt felgyújtott, leégett, majd a helybeli református és nemcsak helybeli és nemcsak református hívek adományából, valamint jelentékeny állami segítségből újjáépített miskolci Deszka-templom. A részben szintén elpusztult úrasztalát is teljes egészében felújították, s ennek során beleépítették a délvidéki Kórógy néhány évvel ezelőtt szétlőtt református temploma úrasztalájának maradék faanyagát.

A magyar-észti kultúrkapcsolatok legtevékenyebb és legeredményesebb magyarországi műhelyének - legalábbis Svédországban nyert értesüléseink alapján - a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola uralisztikai tanszéke tűnik. Ez az intézmény jelentette meg az idén kora tavasszal *Folia Estonica* című sorozatában, öt kötetben, az *Észtország története* című átfogó, irodalom- és általános művelődéstörténettel is foglalkozó munkát (eredetijét 1988-ban adták ki Észtországban), amelynek Bereczki András szerkesztette függelékéből az olvasó a legújabb idők történetét is megismerheti. Ugyane sorozat keretében jelent meg a tanszéken dolgozó Tiina Rüütmaa nyelv-tudományi szakmunkája a magyar *el* igeikötő észt megfeleléseiről. A szélesebb olvasóközönséghez fordul az

intézmény másik kiadványsorozata, a szépirodalmi művekből álló, azokat magyarul vagy két nyelven megszólaltató *Minoritates Mundi / Literatura*; ennek keretében jelent meg nemrég a két világháború közötti korszakban élt és működött A. H. Taammsaare ismert észt prózaíró *Judit* című, bibliai tárgyú drámája - magyarul a már említett Bereczki András fordításában. Ha mindehhez hozzászámítjuk a tanszék és a Savaria University Press kiadó közös gondozásában megjelent észt-magyar szótárt és nyelvtant, valamint az idén napvilágot látott észt-magyar társalgási könyvet is, akkor viszonylag teljes képet nyerünk a nyugat-magyarországi, vidékinek korántsem nevezhető tudományos műhely annak érdekében folytatott következetes munkájáról, hogy a két, egymástól tetemes földrajzi távolságban élő rokon nép megismerhesse egymás művelődési értékeit.

Tavalyi októberi számunkban hírt adtunk a Magyar Írószövetség lapja, a *Magyar Napló* egyik nyári számának norvég vers- és novellaválogatásáról. Örömmel látjuk, hogy a lap rendszeresen törekszik az északi népek irodalmaiban feltűnő új áramlatok, jelenségek bemutatására, a kevésbé ismert régebbi és az újonnan jelentkező alkotók magyar nyelven való megszólaltatására. E törekvés legújabb jele a lap idei márciusi számában az a válogatás, amely nyolc jelenkori dán költővel és prózaíróval ismertet meg, részben Kertész Judit összefoglaló tanulmánya, részben egy-egy írásuk révén. Mi itt - helyszükében - legfennebb felsoroni tudnók az illető tollforgatókat, amit fölöslegesnek tartunk; ehelyett inkább lapunknak egy más helyén teljes terjedelmében idézünk egyetlen verset, az 1931-ben született, rendkívül termékeny Klaus Rifbjerg alkotását, nem utolsósorban hátborzongató időszerűsége miatt.

Magyar vonatkozású, de svéd nyelvű, valamint mordvin vonatkozású, de magyar nyelvű, magyar szerzőtől származó uppsalai kiadványokról adtunk hírt előző számunkban. Most egy újabb, azóta megjelent kiadványt sorolunk az előbbiekhöz: Asztalos-Morell Ildikó szociológusnak, az uppsalai egyetem szociológia tanszéke munkatársának *Emancipation's dead-end roads?* (szabad fordításunkban: Az emancipáció vakvágányai?) című, közel ötszáz oldalas nagy formátumú könyvet kitevő dolgozatát a magyarországi mezőgazdaságban dolgozó nők helyzetéről, társadalmi státusuk alakulásáról a "kádárizmus" több mint három évtizedében, az 1956-1989 közötti időszakban. Az *Acta Universitatis Upsalensis* fősorozat *Studia Sociologica Upsalensis* alsorozatának 46. köteteként megjelent, sok éves kutatómunka eredményeként született könyv érdemi bemutatására - amelynek valamelyik következő számunkban adunk helyet - Simon Miklóst, az uppsalai mezőgazdaságtudományi egyetem tanárát kértük fel.

Megpróbáltatott nemzet - ez a címe a bécsi "Europa"-Club menetrendszerű pontossággal megjelenő évkönyvei immár hatodik kötetének, amely a klubban 1998-ban elhangzott előadásokat tartalmazza, a nálunk Svédországban inkább színművészként ismert Székely Szabó

Zoltán értő szerkesztésében. A rangos szerzőgárda "illetősége" Kovásznától (Gazda József) Münchenig (Borbándi Gyula, K. Lengyel Zsolt) terjed, s valószínűleg nemcsak a földrajzi közelség, hanem a szellemi és a politikai élet élénksége miatt is többnyire magyarországi személyekből áll - olyan jelentős személyiségekből, mint például a nemrég nálunk is megfordult Katona Tamás történész, vagy Seregély István egri érsek, a Magyar Katolikus Püspökkari Konferencia elnöke. Szerencsésen egészíti ki a tematikájában is, szellemében is koherens tanulmánygyűjteményt Smuk András előszava, amely a bécsi Pazmaneum 1623-ban kezdődő történetét és az 1964-ben alapított "Europa"-Club utóbbi tíz évét foglalja össze, mely időszakban a Pazmaneum adott és ad otthont a külhoni magyar közművelődés e jól működő intézményének.

És még egy bécsi kulturális hír: a svédországi székhelyű Erdélyi Könyv Egylet (EKE) kilencedik kötetének, Kozma Mária *Asszonyfa* című regényének megjelenése alkalmából, ez év márciusában, az EKE tevékenységét bemutató találkozót rendezett az Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesülete a Pazmaneumban. A találkozón, amelyen az EKE-könyvek stockholmi szerkesztője mutatta be a regényt, azért nem vett részt az *Asszonyfa* szerzője is, mert tudomásunk szerint elvi meghívása van ez év októberére az ugyancsak bécsi Bornemisza Péter Társaságtól.

Annál több olvasójával nézett szembe s annál nagyobb sikere volt az írónőnek és újabb, említett regényének Erdélyben, ahol ugyancsak ez év márciusában Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában és Marosvásárhelyen rendeztek találkozót helybeli kulturális egyesületek vele és a stockholmi Veress T. Magdával, az EKE kuratóriuma elnökével, valamint Dávid Gyulával, az EKE-könyvek kolozsvári szerkesztőjével. Mivel az EKE-könyvek csak igen korlátozott számban jutnak be Erdélybe (annyi példányban, amennyit egy-egy évben az EKE ajándékképpen tud küldeni ottani magyar kulturális intézményeknek), valószínűnek látszik, hogy Kozma Mária *Asszonyfa* című regényét, tekintettel nagy közönségsikerére, rövidesen második kiadásban Erdélyben is megjelentetik. Örülünk neki, hogy vannak kivételek a "senki sem próféta a saját hazájában" keserves tapasztalatokból leszűrt szabálya alól.

Fehéregyháza dombvidéke, az 1849. július 31-i segesvári csata színhelye, ahol Petőfit utoljára látták életben. (Paur Géza múlt század végi rajza)

Bencze Dóra stockholmi testvérünk vallásos tárgyú kéziratokra bukkant édesapja, néhai Bencze Domokos homoródszentmártoni körjegyző hagyatékában, köztük versekre és énekszövegekre - olyanokra, amelyek nem szerepelnek azokban az unitárius énekeskönyvekben sem, melyekbe több más, Bencze Domokos által írt és Pálffy Ákos honmoródszentpáli tanító által megzenésített verset felvettek. Lapunk egy más helyén hasonmásként közöljük

a mondott hagyatékából a *Legyen e ház Isten háza* című, *Templomszentelésre* alcímű, tudtunkkal ismeretlen, pontosabban nem nyilvántartott unitárius egyházi éneket a két említett szerző tollából. Mivel valószínűnek tartjuk, hogy az ének alkalma elhangzott valahol egy unitárius templom fel- vagy újrászentelésekor, kérjük olvasóinkat, hogy akinek esetleg volna tudomása vagy személyes emléke róla, írja meg szerkesztőségünknek.

Legyen e ház Isten háza...
Templomszentelésre.

Körv. Bencze Domokos
Dall. Pálffy Ákos (1947. II. 22.)

I. *Legyen e ház Isten háza, szegényeknek, gazdagoké, hisz fenn az epe-dő-nék,*
gyógygubák a szorodó-nék, igazság a maglérő-nék, maglérő-nék!

II. *Legyen e ház Isten háza, szegényeknek, gazdagoké, hisz fenn az epe-dő-nék,*
gyógygubák a szorodó-nék, igazság a maglérő-nék, maglérő-nék!

* A kottaolvasás, zenei előképzettség nem követelmény, de egy dal, népdal, gyermekdal vagy zsoltár tiszta eléneklésére alapfeltételként számítunk.

KÓRUS

A Stocholmi Magyar Ház Közösség és a Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör vezetősége stockholmi székhellyel egy négyszólamú vegyes hangú és vegyes életkorú kórus megszervezését és működtetését tervezi 1999 őszétől.

Ezáltal annak a többször felmerült régi óhajnak szeretnénk eleget tenni, hogy a meglévő szervezetek és egyesületek mellett

- egy olyan közösséget teremtsünk, amelynek tagjait mindenekelőtt a szép iránti önzetlen érdeklődés, az emberi hang és az önkifejezés közös élménye tart össze,

- egy olyan közösséget, amely művészi, zenei megnyilatkozásaiban nemcsak magának, hanem másoknak is örömet szerez,

- egy olyan kórust, amely a svédországi magyarság nemzeti ünnepein, ökumenikus egyházi szertartásain, protestáns istentiszteletein és katolikus miséin egyaránt, és természetesen önálló hangversenyeken is méltóképpen képviseli nemzeti hagyományaink mellett a befogadó ország, valamint az ezeréves európai zene örökségét, gazdagon merít kóruskincstárából.

Ennek a kórusnak bárki tagja lehet, aki az együttes folyamatos fejlődése és repertoárjának állandó bővítése érdekében rendszeresen - a nagy nyári szünetet kivéve - hetenként egy estét (kettő - kettő és fél órát) a próbákra tud áldozni, és esetleges távolmaradásainak az aránya nem haladja meg a 20-25 százalékot. Mindezekon kívül, a beindulást követő néhány hónapos felkészülés után havonta átlagosan egy fellépésre lehet számítani.

A kottaolvasás, zenei előképzettség nem követelmény, de egy dal, népdal, gyermekdal vagy zsoltár tiszta eléneklésére alapfeltételként számítunk. A kórus taglétszámának nem szabunk felső határt - hiszen örülünk, ha minél többen vagyunk -, viszont harmincnál kevesebb hang már komoly gondot okozna.

Éppen ezért szeretnénk egy előzetes felmérést végezni: hány komoly érdeklődőre számíthatunk, hány férfi és hány női hangra?

A kórus vezetésére Mokos Imrét kértük fel, aki a fenti feltételek mellett kérésünknek készségesen, örömmel tesz eleget.

UGYE VELÜNK TARTASZ?! Te is, aki már tudod, milyen nagyszerű és felemelő érzés kórusban énekelni, de Te is, aki midnezekekről ezután akarsz meggyőződni! Te, aki azt is tudod, hogy a vegyeskórusokban általában aránytalanul kevés a férfihang, hozd magaddal élettársadat, barátodat is, hiszen itt - a mindennapi társadalmi gyakorlattól eltérően - a férfiaknak kell a női többség mellett egyenlő esélyt, harmonikus egyensúlyt biztosítani
A KÓRUS ÉRDEKÉBEN.

Résztvételi bizonyítványt rövid bemutatkozó levélben az alábbi címre várjuk legkésőbb augusztus közepéig: Mokos Imre, Jungfruns gata 408, 7 tr, 136 60 HANINGE

**A Stockholmi Magyar Ház Közösség
A Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör**

Tóth Károly Antal

A szerencse fiai

(Magyarok idegenben)

Biztosan illik ránk ez a név, hiszen kivándorlásunk előtt magunk is szerencséseknek tartottuk azokat, akiknek sikerült Nyugatra kerülniük, ahol - köztudott volt és maradt - az anyagiak, bár legtöbbször nem csurrannak, csak cseppennek, mégis bőségebbek, mint odahaza, a Kárpát-medencében. Sokunk - akiket az elnyomás különböző formái, viharai vagy nyomasztó állóvizei készítették vándorbot után nyúlani - *csak ezért* soha nem jött volna el hazulról. Az igazi szerencsét a szabadság birtoklása jelentette, a nyugati szabadságé, aminek valódi mivoltáról ugyan csak halvány és racionális fogalmaink voltak, de képzeletben többé-kevésbé annak az ellenkezőjeként éltük át, amit otthon, a szocializmusnak nevezett valóságban megtapasztaltunk.

Most itt vagyunk egy olyan hosszúnak ígérkező pillanatban, amikor az emigrálás indokai lényegében elapadtak. Igaz ugyan, hogy azokban az államokban, amelyekből származunk, ma nehezebb megélni, mint két-három évtizeddel ezelőtt, a Magyarországtól elcsatolt területeket nyert utódállamokban pedig a nemzeti elnyomás nem csökkent, csak formáit változtatta meg. Módosultak viszont azok a feltételek, amelyek között az elnyomással szembe lehet szállni, ezért ma már nem *eleve* olyan kilátástalanok a megmaradásra irányuló törekvések, mint ahogy a "szocializmus" utolsó periódusában tűntek, különösen ha a magyar (kisebbségi és anyaországi) politikusok mindig megtalálják az adott helyzetben helyes cselekvési módot. A legmélyebben e régióban a politikai helyzet változott meg, ami nem utolsó sorban azt jelenti, hogy az a modell, amit Nyugaton megismertünk (és ami - bár igen felszabadító volt idejövételünkkel megtapasztalni - távolról sem az, mint ami otthoni álmainkban élt) mindinkább tért nyer szülőföldjeinken is. Vagyis a parancsuralmi rendszerek letűnésével a diktatórikus társadalom lassanként egy lényegében liberális és mindenképpen manipulatív demokráciának adja át a helyét.

Azok számára tehát, akik politikai kényszerből eredő (esetleg ideiglenes) számkivetésnek tekintették, érezték kivándorlásukat, elméletben eljött a lehetősége annak, hogy hazatérjenek. Mint tudjuk, nincs nagy tolongás, bár többen indultak el *haza* ezzel a céllal (főleg persze Magyarországra), mint ahányan végül valóban visszatelepedtek.

A hazatérés sorompói

Alapvetően kettős kép él bennünk a hazáról. Az egyik eszmei jellegű, de gyökerei a konkrét realitásokból erednek. Úgy keletkezik, hogy az életünk során a szülőföldön megélt események (azok is, amelyekre személyes emlékezetünk már nem tud visszanyúlani), az ottani emberi kapcsolatok kaleidoszkópszerű gazdag szövevénye, a tájról,

történelmünkéről, kultúránkról: *önmagunkról* szerzett minden ismeret egy magasabb szintű szintézisben egyesül. Minden élmény, a megélt hovatarozás, a honi föld és légkör minden íze és illata egy autonóm világot alkotó esszenciává párolódik, amely az értelem és az érzelem szimbiózisával egy teljességet ölel át. Ennek a világnak jelentős szerepe van önazonosságunk érzetének és tudatának kialakulásában és mindenkor megerősítésében. Ez köt bennünket mindahhoz, ami meghatározott tájak tartozéka, és köt önmagunkhoz is. Ez az a haza, amely akkor is a szívünkben él, ha a körülmények összejátszása folytán különböző államok polgáraiként talán végképpen hontalanokká lettünk. Hazánk ugyanis csak egy van - ami a mi esetünkben nem is igen szorítható egyetlen állam határai közé -; de élőhelyünk az bárhol lehet.

A haza másik fogalma konkrét és hétköznapi tapasztalati jellegű, mindenekelőtt azt az aktuális társadalmat jelenti, amely egy bizonyos országban, egy bizonyos területen él. Ez a társadalom természetesen állandóan változik, az ott élő közérzetét jelentősen befolyásolja, és esetenként arra készítheti az embert, hogy a benne élő és a jobbítás törekvését is magában hordozó eszmei haza ellen forduljon. Ártani ennek ugyan nem tudunk, de megkísérélhetünk falat építeni köréje, hogy lehetőleg kiiktassuk látóköreinkből, életünkéből, mintha közönyösek lennénk iránta. Hogy fájdalommentesebbé tegyük az elvándorlást.

Az emigráns a konkrét hazától távol élván, csak részlegesen tudja követni az otthoni társadalmi változásokat, viszont rendelkezik még egy hazaképpel: a turista hazaképpel. Ennek a valósághoz való viszonyát csak az tudja némileg felmérni, aki több-kevesebb előzetes információ birtokában legalább egyszer élt már úgy egy másik országban, hogy végképp ott szándékozott maradni. Ezért a hazalátogatások során szerzett benyomások alapján történő hazatelepülési döntés bizony keserves élményekhez vezethet. Ezzel mindenkinek számolnia kell.

A hazai társadalom számunkra esetleg (már?) idegennek tűnő (és persze okkal bírálható) sajátosságain túl számolnunk kell például azzal is, hogy sokszor nem segítőkészséggel, hanem ellenszenvvel találkozunk, mert a folyamatosan otthon élők egy része a sors érdemtelen kiváltságosainak tart bennünket, akik "a jólétbe szöktünk" az otthoni megpróbáltatások elől, és kivontuk magunkat a helyzet megváltoztatására irányuló törekvésekből. Tehát - tőlük eltérően - nem volt részünk abban, hogy a szocializmus falai végül is összeomlottak. Ez a viszonyulás, amelynek lelki beágyazódását már az előző idők emigránsok elleni hecckampányai is előkészítették, olyanokkal szemben is megnyilvánulhat, akik például '56-ban fegyvert fogtak, és a forradalom leverése után az életüket mentve menekültek

el. Egyesek pedig úgy látják majd - hacsak nem tökével vagy éppenséggel munkaadókként érkezünk haza -, hogy a nagy munkanélküliségben elveszük előlük a kenyeret.

Számos más, az eddig említetteknel sokkal nyomósabb tényező is mérlegre kerül a hazatérés megfontolásakor. Így gyakran a házastárs nem magyar, akinek a Kárpát-medencébe telepedés nagyobb megpróbáltatás lenne, mint számunkra a hajdani emigráció, mert ez neki nem csupán azt jelentené, hogy elhagyja hazáját, megszokott környezetét, hogy idegenné válik egy másik országban, hanem ugyanakkor a számára otthonosnál nehezebb körülményeket kellene megszoknia. Különösen nagy felelősséget ró azokra a döntés, akiknek a nagykorúságot még el nem ért, de Nyugaton felnőtt gyermekeik vannak (akkor is, ha a család minden tagja otthon magyarul beszél), mert nehezen kiszámítható lelki következményekkel járhat, ha kiszakítjuk őket abból a társadalomból, amelybe belenőttek. Különösen, ha Erdélybe, a Felvidékre vagy a Bácskába, tehát az emigráns léttől teljesen különböző kisebbségi sorsba történne a hazatérés.

Az idősebb generációk tagjait gyermekeiknek, unokáiknak vegyesházasságokkal is a "külhoni" társadalomba beépült hálója tartja helyben (noha a fejlettebb nyugati államokban a bevándoroltak körében is lazábbak a családi kapcsolatok, mint otthon). Ezért a hazatérésre hajlamosabbak minden bizonnyal a közelebbi időpontban kivándoroltak között találhatók. A legtöbbjüknek azonban nincs olyan anyagi helyzete, hogy a hazatelepedés két alapfeltételét önerőből megteremtse, vagyis lakást és megélhetést biztosítson a családjá számára. Ehhez főleg pénz kellene - és egy kis hazai összeköttetés. Valamivel könnyebb azoknak, akiknek jó családi hátterük van otthon.

Amikor minden említett akadály valamilyen módon elhárult, akkor még azzal is számot kell vetni, hogy a hazatérés az évek munkájával létrehozott otthon, a bevált munkahely - esetleg kiemelkedőbb pozíció vagy a hazában nem elérhető kutatási lehetőség - feladását, a megszokottságok otthonos hálójából való kilépést, egy új életkezdést jelent. Lényegében (akárcsak a disszidálás) ez is ugrás a bizonytalanba, ami - különösen egy bizonyos életkort meghaladva, és már egy-két hasonló ugrás után - bizony sokaknak nem megy könnyedén.

Az említett alaptényezőkön kívül még számos más, gyakran egyénre szabott okai is lehetnek annak, hogy az elvándorolt magyarok szinte egésze marad ott, ahol van.

A maradás vermei

Végül is azt lehet mondani, hogy mi, szerteszóródott magyarok, úgy igyekszünk folytatni életünket, mintha azok a politikai változások, amelyek teljesen új utakat nyitottak az otthon élők előtt, meg sem történtek volna. Minden bizonnyal mást a legtöbben nem is igen tehetünk. Ez a tény nem teszi vidámabbá életünket, különösen azokét nem, akiknél főleg anyagi tényezőkön múltott ez a "választás".

Persze számunkra is változásokat hozott az új helyzet. A hazával (és hatóságaival) való viszony egyértelműbb lett, így ma mindnyájunk számára csak szándék és pénz kérdése, hogy mikor látogatunk haza. Abban az országban, ahol élünk végre nem az idegen uralom alatt és saját

politikai elitje hatalmában élő Magyarországgal szembeni bírlatot kell képviselnünk, hanem - egy kis derűlátással a további jobbulást illetően - azt népszerűsíthetjük, ami van. (Amivel elégedetlenek vagyunk, az a mi belügyünk kell legyen, ha nem akarunk saját magunk ellen hangulatot kelteni.)

Emigráns életünk folytatása lényegében ugyanazokat az esélyeket hordozza számunkra, mint amelyekkel a változások előtt rendelkezünk. Ez vonatkozik személyes érvényesülésünk, anyagi gyarapodásunk lehetőségeire, melyek főleg a világ és a bennünket befogadó ország állandóan változó gazdasági helyzetének függvényei, de érvényes magyarnak maradásunk perspektíváira is. Ez utóbbiakat vizsgáljuk meg egy kicsit közelebbről.

Aki a kisebbségi sorból érkezett az új "hazába", azt megnyugtatta a gondolat, hogy szemben az otthoni viszonyokkal, ahol az asszimilációra, a többségbe való *beolvadásra* szorították, itt "csak integrálódni" kell, vagyis *beilleszkedni* annak az országnak a társadalmába, ahova őt senki nem hívta. Ez azt jelenti, hogy meg kell tanulni a nyelvet, meg kell ismerni a helyi viselkedésmódot, a szokásokat és igazodni hozzájuk, valamint lehetőleg minél teljesebb mértékben - legalább külszínként - átvenni az illető ország közgondolkodásának alapvető sajátosságait. Amiért esetleg annyit küzdött a szülőföldjén: hogy a gyermekeit magyar iskolába adhassa - fel sem vetődik, mert ilyen iskola nincs. (Bár lehet, hogy már otthon önként a többség nyelvén taníttatta gyermekét, hogy "jobban érvényesüljön".) Mindez talán még természetesebb az anyaországból érkezőnek, hiszen ő nyitott szemmel vállalta a többségi létből kisebbségbe kerülést.

Hosszú távon vizsgálva meg a dolgot, kiderül, hogy az integráció és az asszimiláció, a beilleszkedés és a beolvadás szembeállítás, ha leszámítjuk az érintett emberek közérzetére gyakorolt hatás különbségét, lényegében játék a fogalmakkal. Ha több nemzedék életét végigkísérjük, azt láthatjuk, hogy mindkét folyamat ugyanoda vezet: az eredeti etnikai-kulturális hovatartozás végül már csak a származás tudatában és - amennyiben megtartatott - a névben jelentkezik.

Az első generáció még a haza emlékeivel terhes. Ezek felbukkanását, visszasóvárgását nem tudja megakadályozni vagy semlegesíteni semmilyen anyagi előny. Létük akadályozza az új ország érzelmi befogadását és ezáltal a beilleszkedést, aminek pedig legalább egy bizonyos szintje nélkülözhetetlen az élni tudáshoz. Az érzéseknek a személyes múltunkból, kultúránkban és önazonosságunkból eredő, honvágnak nevezett összetett együttesét ezért el kell fojtani, racionalizálni: hatástalanítani kell. (Amivel azért nem tudjuk megakadályozni időnkénti váratlan, tűzhányó-szerű - és lehetőleg eltitkolt - kitöréseit.)

Bizonyos lelki egyensúlyt ebben a belső feszültségben az találhat, aki kiveszi részét az külhoni magyar szervezetek tevékenységéből, aki tehát munkát fektet abba, hogy a kedvezőtlen körülmények között is megmaradjon, továbbadódjon valami sajátos értékeinkből. (Egyesek számára persze valamilyen emigráns *funkció birtoklása* adja az elégtételt, tehát ezt önmagában fontosabbnak tartják, mint a cselekvést, amire lehetőséget ad.)

Már az első generációban is vannak, akik a beolvadást választják. Nevet változtatnak, és bár mindkét szülő magyar, otthon is igyekeznek kiküszöbölni az anyanyelvüket, ezért gyermekeik legtöbbször elfelednek vagy már nem is tanulnak meg magyarul. Ez a jelenség több gyökérből is táplálkozik. Az egyik éppen a saját azonosság gátló hatásától való szabadulás igénye, az a törekvés, hogy kizárják, elfeledjék azt, ami kínzóan feledhetetlen. Mintha új személyiséget akarnának maguknak alkotni, hogy a régivel a szülőföldtől való elszakadás okozta fájdalmakat is levessék.

Az említettel homlokegyenest ellentétes oka is lehet az asszimilációra törekvésnek: az érzelmi élet sivársága, a kulturálatlanság, az érdekközpontú életszemlélet, vagyis lényegében az emberi értékrendszer alapvető hiányosságai. Az ilyen betelepült úgy véli, hogy hamarabb elfogadják, jobb elbírálást, állást nyer, gyermekei számára is az érvényesülés göröngytelenebb útját nyitja meg, tehát *haszn* lesz abból, ha igyekszik (egész családjával) kívül-belül olyanná válni, mint a bennszülöttek.

Fokozott lelki-idegrendszeri érzékenység és/vagy gyengeség is lehet kiváltója annak, hogy valaki beolvadni akar. A társadalomban velük szemben megnyilvánuló idegenséget, a hasonlósá válságra irányuló, néha megfogalmazott, máskor csak érzékeltetett elvárásokat sokan igen nyomasztónak érzik, és a többségi társadalommal való konfrontálódás elkerülése, a saját lelki feszültségük csökkentése érdekében "önként" nyújtják magukat áldozatul az asszimilációban.

A nyugati társadalom azonban eléggé racionális, és tudja, hogy a bevándorlók első generációja sohasem asszimilálódhat igazán, hiszen mivoltunkat nem tudjuk úgy váltani, mint egy ruhadarabot, ezért nem is igen igényli ezt a beolvadási lázat. Hiú remény, hogy bennünket valaha hasonszörűnek fognak tekinteni. Az igenis igény, hogy lehetőleg minél kevésbé különbözzünk, de teljesebb elfogadásra csak gyermekeinknek és további leszármazottjainknak van reális esélyük.

A második nemzedék tagjai sincsenek könnyű helyzetben. Lehet, hogy még a Kárpát-medencében születtek, de a legfontosabb élmények: a serdülő- és ifjúkoriak már idegenben érik őket. Ezért természetesen ahhoz a földhöz kötődnek jobban, ahol nevelkedtek, ahhoz a társadalomhoz, amelybe belenőttek. Kialakuló kapcsolatrendszerüknek szinte egésze nem magyarokat foglal magába, és a befogadó ország nyelvén működik. Bennük - a megfelelő élmények hiánya miatt - a hajdani hazának az eszmei képe igen szegényes: annyi, amennyit vele kapcsolatban a szüleiktől (ha azok képesek és akarják átadni), anyanyelvű istentiszteleteken és magyar szervezetek rendezvényein (ha eljárnak oda), olvasmányaikból (ha olvasnak magyarul), anyanyelvi órákon vagy a szombati/vasárnapi iskolában (hogya látogatják), hazai tévéadásokból (ha egyáltalán nézik) megismernek. Vagy amit hazalátogatások alkalmával megtapasztalnak, amikor a haza eszmei képének hiányosságait a turisztikai kép igyekszik némileg pótolni.

A második nemzedéknek elég sok beleérző képességgel, kíváncsisággal és jó családi viszonyokkal kell rendelkeznie ahhoz, hogy szüleinek a hazához, a magyar törté-

nelemhez, kultúrához fűződő érzelmeit (amennyiben azok ezt egyáltalán kinyilvánítják) némileg megértse, és érzelmeivel is követni tudja. Ha ez jól működik, akkor is kérdés, vajon jól teszünk-e ezzel gyermekeinknek? Nem hasznosabb lenne-e az ő - a miénknél szükségszerűen nagyobb mértékű - beilleszkedési igényük szempontjából, ha óvakodnánk bennük kettősséget, egymásnak feszülő kettős kötődést kialakítani? Van, aki szerint gyermekeink talán szegényebbek, de boldogabbak volnának, ha kevesebbet foglalkoznának hovatartozásuk kérdéseivel, mert így a világ egyértelműbb, feldolgozhatóbb lenne számukra. Mi, első generációsok azonban, akikről magyar voltunkat már semmilyen zápor le nem igen mossa, nem tehetünk mást, mint hogy igyekszünk őket megismertetni mindazzal, ami számunkra érték, és rájuk bízunk, hogy megkeressék a *saját érték*központú útjukat (hiszen ez a nevelés lényege), legyen az bármily fájdalmas esetleg mindannyiunk számára.

A beilleszkedés, az integráció egyrészt a személyes érvényesülés útja, másrészt az egyes államok erőszakmentes eszköze arra, hogy az érdekből származó önkéntességre alapozva, fokozatosan beolvassza a kisebbségeket. Az egyéni siker feltétele az, hogy az ember a társadalom szerves részévé váljék, amelyet törvényszerűen elsősorban a többség alkot, és amely ennek normái szerint működik. A hasonlósági követelmények nem túlságosan nagyok, de egy bizonyos szinten túl valamilyen közvetett módon mindenki megfizet a különbözésért. A beilleszkedés mértéke természetes módon - "a gravitáció erejétől" - nemzedékről nemzedékre nő. Amit a befogadó állam az első generációban így elvet, az a másodikban kel ki és a harmadikban növekedik termő fává. Vagyis: (tisztelet a kivételeknek) a harmadik, legkésőbb a negyedik nemzedék lényegében már nem magyar. A szükségszerű vegyesházasságok is jelentős szerepet játszanak ebben a folyamatban. A nyelv nemzedékről nemzedékre csonkul, végül a legtöbb esetben teljesen elvész. Az eredettudat élhet még egy darabig, de ez nem jelenti automatikusan a magyar kultúra akár csekély mértékű birtoklását sem. Az egyén kultúrája jellegzetesen azé az országé lesz, ahol saját nemzedéke és az előzőek felnőttek.

A beolvadás folyamatát megfelelő családi ráhatással, jó közösségi munkával, a tömegkommunikáció mai lehetőségeinek kihasználásával, gyakori hazalátogatással lehet lassítani, késleltetni, de megakadályozni kizárólag a hazatéréssel lehetne. Tudomásul kell tehát vennünk, hogy a kívándoroltak számára a maradás és megmaradás - hosszú távon - két összeegyeztethetetlen fogalom. Száz éven belül a ma létező magyar emigráns szervezetek, intézmények minden bizonnyal már sehol sem lesznek, csak az emléküik marad fenn - hacsak nem szolgáltatnak a jövőben is utánpótlást (Isten ne adja) az újabb és újabb kivándorlási hullámok.

Mi, akik most itt vagyunk, és maradunk, tudomásul kell vennünk, hogy nem is olyan távoli utódaink idegen népekben élnek majd tovább, és hogy - szüntünkkel - lábainknak nyomát "Hóval fedi bé a tél"...

Tóth Károly Antal vitaindító előadása a Stockholmi Magyar Ökumenikus Önképzőkör idei, Két haza - több haza című, Tångagårdén tartott nyári táborán hanzott el.

Ideje van a szólásnak

Egy elmaradt látogatás helyett visszaemlékezés a Tőkés Lászlóval 1990-ben történt finnországi találkozásra

Tudtuk hogy jönni fog, mert a finn sajtó már június végén jelezte érkezését a Helsinkitől 80 kilométernyire fekvő Loviisa városban rendezett Békefórumra. A főtéri neogótikus templomban már megkaptuk a békefórum programfüzetét és az előző napi Tőkés-beszéd rövidített, finn nyelvű fordítását, majd a parókiára siettünk, ahol éppen akkor kezdődött a sajtóértekezlet. A paplak kertjében, hatalmas sátor tető alatt pillantottuk meg először az akkor már legendás hírű, fiatal református püspököt, Tőkés Lászlót. Magyarul mondott beszédét Martti Voipio lelkész fordította finnre. Arról szólt, hogy a magyarok elnyomása nem szűnt meg a forradalom után (akkor még így nevezték), bár írni és beszélni ma már szabadon lehet - mindenkinek, az elvadult nacionalistáknak is, akik szerint a magyar anyák kigyófiakat szülnek, s akik egyre gyakrabban kiáltják: halált Tőkés Lászlóra! Nem azonosította a nacionalistákat a románokkal, a jóérzésűekkel, hiszen - mint mondta - ilyenek is vannak. Elismerte, hogy a helyzetet borúlátón szemléli, melyhez a valóság nyújt táptalajt, s amely valóság ellen harcolni kell minden jóérzésű egyén és a nemzeti-ségek összefogásával.

Elmondta, hogy Temesváron még kilenc különböző nemzetiséghez tartozó tömeg védte házát, amikor a forradalom kitört, de az akkor remélt történelmi megbékélés elmaradt. Az újból lábra kelt izgatás következtében kétségbeejtő kivándorlási hullám indult: alig egy fél év alatt százezren hagyták el az országot, közöttük hatvanezer német és harmincezer magyar. A kivándorlás megfékezésére Erdélyben megbékélésre van szükség, a szülőföldön maradást és a hazatérést szolgálja a Pro Transsylvania alapítvány is, - ezekben a finn segítség és szolidaritás is segíthet - mondta.

Anna-Maija Raittila finn költő és teológus felszólalásában a finn egyházi vezetőket arra szólította fel, hogy ezentúl ne csak a magyar evangélikusokkal régtől létező kapcsolatokat ápolják, hanem létesítsenek kapcsolatot a reformátusokkal is!

Az ebédszünetben, a svéd asztal mellett alig tudtunk néhány szót váltani a püspökkel, - a biztonsági emberek épületen belülre kísérték, s már nem élvezhette a szabadtéri palacsintasütést sem.

Rövidesen a templomba indult a tömeg, s amikor Tőkés püspök megjelent, melléje szegődtem, - a finn biztonsági emberek pedig vele együtt tessékeltek be a mikrobuszba. Maga mellé ültetett s kedvesen kérdezősködött sorsunkról, én meg a brassói állapotok felől érdeklődtem, hiszen egyházi esküvőnk akkor tartottuk Brasóban, amikor ő ott segédlelkész volt. Kérdéseimre most az adott okot, hogy aggasztó hírek jöttek az ottani református temetőről, melyben edesapám sírja is van. Bár egy hajszálon múlt a temető felszámolása, úgy van benne minden, ahogy volt - nyugtatott meg -, s ha most le is van zárva, nemsokára újra megnyitják.

A templomban szejurát volt, amelyen finn papok mondták el egy-egy élményüket, néha vidám történeteket fűzve előadásukba. Tőkés Lászlót sietve elvitték - két interjú készült vele - mondta Voipio.

A békefórumon, melynek házigazdája Veli-Matti Hynninen loviisai lelkész volt, megjelentek a finnországi egyházak vezetői: ott láthattuk Samuel Lehtont, helsinki püspököt, Paul Verschuren római katolikus püspököt, Tiiton ortodox metropolitát, Scholem Bolotovski vegyész-mérnököt, a helsinki zsinagóga főgondnokát, Tiit Salumäe észtországi evangélikus lelkészt, de voltak ott törökországi kurdok, muzulmánok és buddhisták, hívők és nemhívők egyaránt. A nagy tömegben néhány magyar arcot is felfedeztem, s örömmre ott láttam Hargita Árpád magyar

Tőkés László átveszi a nagydíjat.
(A szerző felvétele)

nagykövetet is. A templomban tartott főünnepségen szólásra emelkedett Kalevi Sorsa, a békefórum védnöke, a finn parlament elnöke, s többek között arról beszélt, hogy Finnországnak szüksége van a külföldi munkaerőre, ezért nem érti azokat, akik idegenkednek a vendégmunkásoktól és a menekültektől. Tőkés László, amikor átvette a békefórum nagydíját - a fehér békegalambbal díszített zöld kerámia-urnát - válaszában határozottan leszögezte: a cél nem az, hogy a külföldiek, főként

az erdélyi magyarok Finnországba telepedjenek, hanem arra kell törekedni, hogy mindenki otthon, szülőföldjén élhes-sen boldogul, s hogy jobban megértsék mondandóját, a jelenlevőknek szegezte kérdését: - Ugye ti sem hagynátok el szívesen hazátokat?

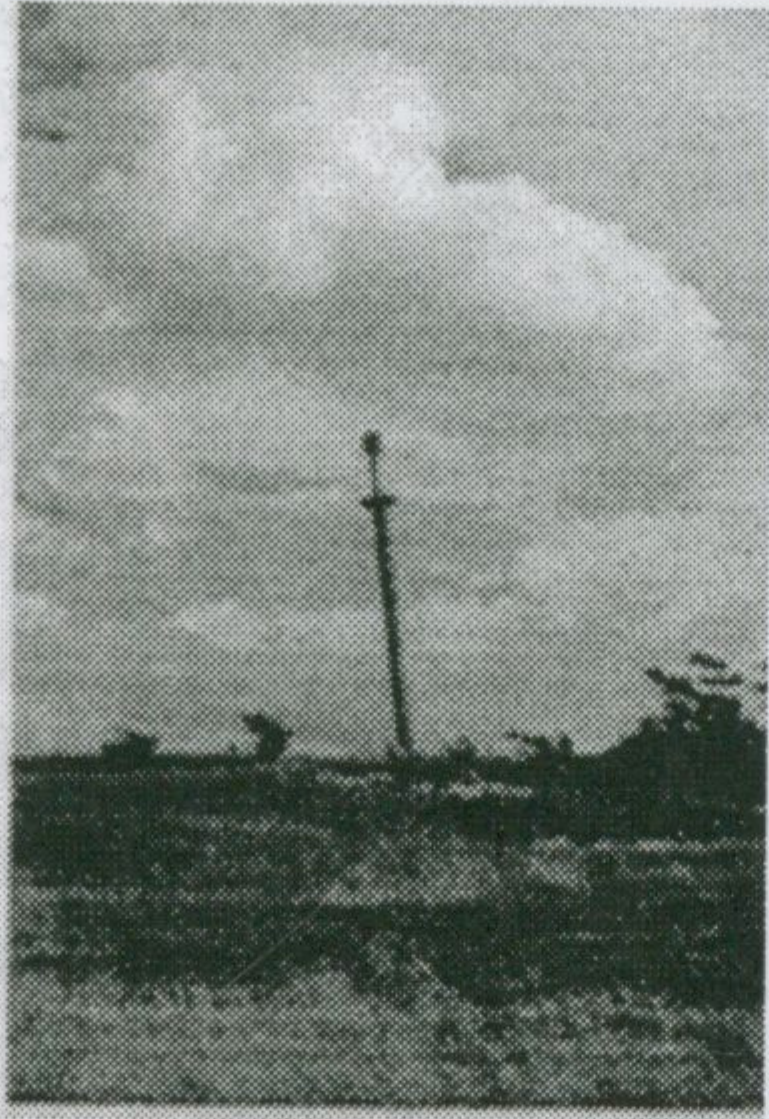
A templomkapu előtt már csak röviden búcsúzhattunk a püspök úrtól. - Mikor jön legközelebb Helsinkibe? - kérdeztem még, de máris indulnia kellett. Két nap múlva Miskolc közelében autóbaleset érte, ami hosszú időre ágyhoz kötötte. Később, az Ideje van a szólásnak című könyve dedikált példányát hozta a posta, s ebből mélyebben megismerhettem gondolatait, amelyeket a loviisai fórumon hirdetett: a szeretetből fogant türelmet (toleranciát) és az együttérzést (szolidaritást). Az erőszak csak újabb erőszakot szül, a tolerancia viszont lemondás az erőszakról, s a cél nem az erőszakosok legyőzése, hanem a bennük levő erőszakosság felszámolása kell legyen.

Milyen fájdalmasan időszerűek ma is ezek a szavak!

Idén áprilisban újra Finnországba vártuk Tőkés László püspököt, de helyette csak hirtelen megbetegedésének híre érkezett, s amikor Isten kifürkészhetetlen akaratát elfogadva mielőbbi gyógyulást kívántunk neki, kifejeztük reményünket is, hogy rövidesen mégis sor kerül most elmaradt látogatására.

Benedekné Dr. Szőke Amália
Helsinki

“István király kardja” a sólyi dombtetőn

Miképp lehetne méltó emlékművet állítani Koppány és István csatájának a színhelyén? Erre a kérdésre egy 13 méterre a földből kiálló egydarab 140 éves tölgyfából készült kard formájában adta meg a választ a Sólyi Millenniumi Emlékbizottság.

A földre szúrt kard az “Istentől kapott hatalom” jelképe, melynek gondolata már az Isten kardja címen ismert Attila királyról szóló legendában előfordul.

Az emlékmű kialakításában elsődleges szempont volt a megfelelő hely kijelölése, a tájba szervesen illeszkedő, mégis figyelemkeltő forma és anyag megtalálása. Helyként szinte kínálkozott a település házaitól két oldalról körülölelt, a község fölötti kopár, mintegy kéthektáros sólyi dombtető; a már messziről jól látható, enyhén kelet felé dőlt kard azt a hatást kelti, mintha azt maga Isten vágta volna bele a sólyi hegyoldalba, ugyanakkor annak is jelképe, hogy a keletről jött magyarság mint Isten kivont kardja érkezett a Kárpát-medencébe. A tölgyfára annak könnyű megmunkálhatósága és jó tartósíthatósága okán esett a választás: a közel tizenhat méteres rönkből egyhónapi munkával kifaragva készült el I. István király kardjának méretarányos másolata, melynek eredetijét a prágai Szent Vid székesegyházban őrzik. A 80 centiméter átmérőjű, a földből 13 méternyire kiálló tárgyba könnyen villám csaphat, ezért a szakértők tanácsára köréje három

Sóly (Veszprém megye)
Árpád-kori, ma református templom

villámhárító felállítását tervezik, melyek alkalomadtán rúd-ként szolgálnak a felvonandó Árpád-házi zászlónak, az állami és a községi lobogónak.

Az emlékmű gondozását az “1000 éves Sólyi Templom-

mért Alapítvány” vállalta, s tervei szerint azt kiegészíti egy, a honfoglalók életmódját, környezetét és használati tárgyait bemutató kis Árpád-kori falu másával, amelyet a domboldalon építenének meg, s amely nyári táborként honismereti, néprajzi, történelemoktatási célt szolgálna.

A sólyi emlékmű sokféle arcát mutatja a látogatónak: a távolról közeledő előtt úgy rajzolódnak ki részletei, mint történész előtt a múltban az egyének, - darabosan megmunkált felszínének részleteiből pedig úgy áll össze az egész, mint egyénekből a történelem, de akit egyszer megragadott a lenyugvó nap fényébe öltözött kard látványa, többé nem szabadulhat emlékeitől.

Bikádi László
ref. lelkész

A negyvenedikén jártam

1999. március 27-től április 3-ig a németországi Bischofsheimban részt vettem az Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia jubileumi, 40-dik nagyheti találkozóján, melynek címe és vezérigéje a Máté 24, 13-ból vett idézet volt: “Aki mindvégig kitart”.

A napi programot reggeli áhítat vezette be, délelőtti bibliatanulmány majd egy-egy előadás hangzott el, délután az elhangzottak kapcsán csoportmegbeszélés következett, majd az esti művelődési és ifjúsági műsort áhítat zárta.

A negyven évre visszatekintő jubileumi kerekasztal-beszélgetés keretében Joób Szilárd a korábbi konferenciák résztvevőit szólaltatta meg, id. Joób Olivér pedig diákekkel elevenítette fel az elmúlt évtizedeket.

A nyitóistentiszteleten Menkéné Pintér Magdolna és id. Joób Olivér, a nagypénteki záróistentiszteleten Tüski Márta és ifj. Joób Olivér szolgáltak, úrvacsorai előkészítőt Pósfay György tartott. Nagycsütörtökön a hagyományos vigília (virrasztás) keretében Jézus szenvedéstörténetét Bartókné Luthár Barbara, Lócsei Sámuel, Jekelfalussy Nadin és ifj. Vaszi Árpád olvasta fel.

Az esti áhítatokon ifj. Joób Olivér a Noénak, Balázs Andrea az Ábrahámnak, Dudinszki Éva a Jákóbnak, Burány Judit a Mózesnek, Taracközi Ferenc a Józsuénak, Magyar-Köpe Gábor a Dávidnak, Jaskó Márta a Jeremiásnak tett isteni ígéretéről szólt.

Ittész János délelőtti bibliatanulmányai a Jelenések Könyvét magyarázták. Az előadások során Bereznai Tamás a világegyetem, Gémes István az egyház, Cseri Gyula az emberiség, Varga Pál a konferencia, Szépfalussy István a magyar gyülekezetek jövőjéről beszélt.

A műsoros esteken Gárdonyi Zsolt zenei, Joób Márk irodalmi, Balázs János képzőművészeti előadásai, Dudinszki Éva kárpátaljai, Molnár-Veress Pál közép-amerikai országokban tett dia-képes útbeszámolóit hangzottak el.

Az ifjak kreativitásról, vidámságról tettek bizonyosságot: az ifjúsági estek “ki mit tud” versenyén verset, humort, hangszeres zenét, kóruséneket, színdarabot, cirkuszi jelenetet mutattak be. Az első napi ismerkedési estet az utolsó napon a “morzsaszedés” követte. A konferencia idején két kirán-dulásra is sor került: a résztvevők Fulda város műem-lékeivel ismerkedtek, többek között a híres székes-egyházzal, melyben Bonifácusz sírja áll, de megmázták a közeli Kreuzberg-et is, melynek csúcsát a Golgota három keresztje ékesíti.

ifj. Vaszi Árpád

Pálffy Csaba

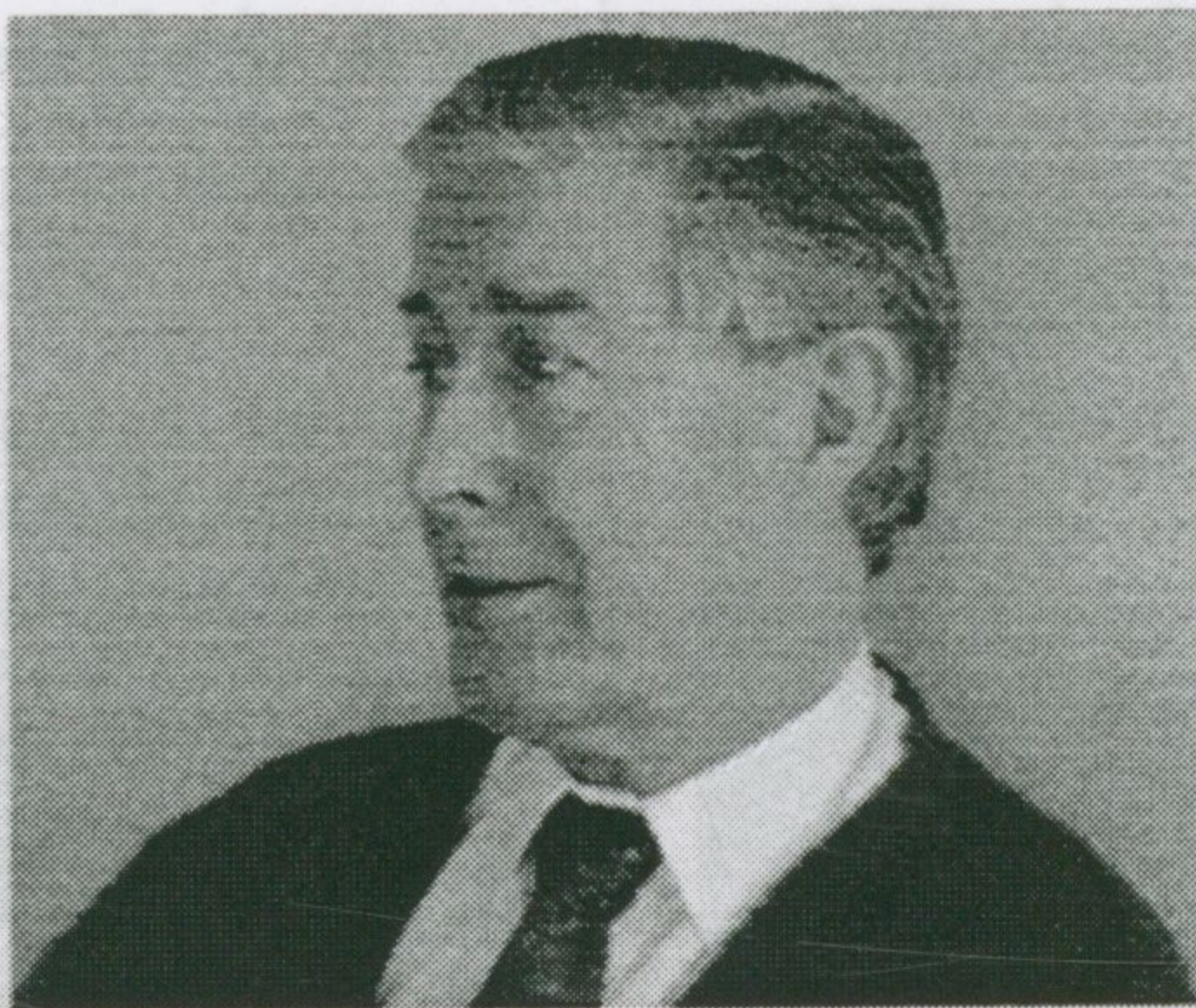
mérnök

1927 április 21 - 1999 március 8

Maroshévízen született, elemi iskoláit Gyergyószentmiklóson és Székelyudvarhelyen végezte, majd 1944 szeptemberében a kiürítés nyomán szüleivel együtt Szombathelyre került. A gimnáziumot Kőszegen fejezte be, s beiratkozott a soproni Erdőmérnöki Főiskolára.

1948 tavaszán kémkedés vádjával letartóztatták, három hónapig a budapesti Hadik-laktanyában fogva tartották, s mert a vádat nem tudták bizonyítani - elengedték. Állandó megfigyelés alá került, a végszigorlat előtt a Mindszenty-perrel kapcsolatban végleg kizárták a főiskoláról és Sopront is el kellett hagynia.

1951-ben szigorló mérnökként a Siroki Vasútépítő Vállalathoz, majd építésvezetőként Inárcs-Kakucsra került. 1954-ben előbb átképzős bányamérnökként, térképészeti csoportvezetőként dolgozott Tatabányán, de lefokozták, s csillésként a bányába irányították fizikai munkára. 1956 ta-

vaszán visszaszerezte mérnöki beosztását és a Balinka-i bányákban kapott állást. Alighogy megnősült, kitört a forradalom, s mert abban tevékenyen részt vett, a novemberi bukás után elhagyta Magyarországot és Bécsbe menekült. Itt kapcsolatba lépett a Svéd Vöröskeresztet képviselő Teleki Ellával, s így került - feleségével együtt - 1956 december 12-én, az utolsó svéd vöröskeresztes busszal Svédországba. A kurkholti táborban töltött idő után Stockholmba költözött, ahol előbb a Városrendezési Hivatalnál, majd a Térképészeti Intézetnél kapott földmérői illetve térképészeti állást.

1959-ben a Soproni Főiskola Kanadába, Vancouverbe menekített rész-

legén megszerezte az erdőmérnöki oklevelet, s az országba visszatérve a STEX (Svéd Faház Export Vállalat) központi irodájában kapott mérnöki beosztást. 1962-ben önállósította magát és több faházgyár felkérésére tanácsadóként működött. Munkája révén eljutott többek között Mauritániába, Perzsiába, Algériába, Japánba, s természetesen Nyugat-Európa majd minden országába.

1987-ben a Bergs Építészeti Iroda tanácsadójaként részt vett a Globen építésében, később az Arlanda 2 repülőtér tervezésében.

1992-ben betegnyugdíjazták, s nagy öröme 1997-ben újból ellátogatott szülőföldjére. Feleségét Ibolyát, és gyermekeit: Katit (1957), Rékát (1962) és Csabát (1968) rajongásig szerette. Szabadidejében portré- és tájképfestéssel foglalkozott.

Alapító tagja volt a Szabad Magyarok Tömörülésének, s a Svédországi Magyarok Országos Szövetségében számos segélyakcióban vett részt. A Kisebbségvédelmi Csoport tagjaként az 1991-ben Délvidékről érkezett magyar menekültek befogadása ügyében közbenjárt a bevándorlási hatóságoknál. Kitartó és fáradhatatlan volt. Most elment, megnyugodott. Béke poraira!

Udvardy Rudolf

közgazdász

1927 július 29 - 1999 április 23

Gyermekkora és ifjúkora a hűség városához, Sopronhoz, - egész életén át tartó hűsége pedig magyarságához kötötte, melyet soha, semmilyen körülmények között meg nem tagadott. Bár evangélikusnak született, iskoláit jeles katolikus intézetekben végezte: Kőszegen a bencéseknel érettségizett, majd Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen folytatott jogi tanulmányokat. Sorstársaihoz hasonlóan az ő életét is keresztezte a történelem: 1951-ben politikai összeesküvés gyanújával bebörtönözték és nyolc évre ítélték. 1956 tavaszán feltételeken szabadlábra helyezték. A forradalom bukása után ő is egyike volt az országból eltávozott mintegy kétszáz ezernek, - Ausztriába menekült, s 1956 decemberében már Svédországba érkezett. Előbb a Separator nevű cégnél kapott

munkát, de képességeit és rátermettségét hamar felismerve 1962-től a svéd Államhivatal (Statskontoret) alkalmazta, ahol 1992-ig, nyugdíjazásáig dolgozott. Kezdetől tevőlegesen bekapcsolódott az emigráns szervezetek életébe, a Szabad Magyarok Tömörülésébe, a Stockholmi Magyar Katolikus Körbe, megalakulásától a Svédországi Magyarok Országos Szövetségébe, a Magyar Ház Közösség több egyesületének munkájába, s számos tisztséget töltött be ezekben. Nagy fájdalom volt számára, hogy sokáig nem látogathatott haza, pedig leginkább az

érdekelte, hogy hol és miként lehetne hasznára az otthoniaknak, anyaországoknak és kisebbségi sorsba jutottaknak egyaránt. Megalakulásától kuratóriumi tagja és könyvvizsgálója volt az Erdélyi Könyv Egyletnek, s 1994-től a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek országos pénztárosa, majd ellenőre lett. 1996-ban részt vett a Magyar Reformátusok III. Világtalálkozójának Partiumban és Erdélyben tartott rendezvényein, s ugyanettől az évtől a Magyarok Világszövetségének könyvvizsgálója is lett. Vágya, hogy nyugdíjazása után több időt fordíthat majd szeretett családjára, csak részben teljesült; - feleségével Klárikával, fiával Rudival (1959) és Péterrel (1965) s azok családjával, a svédországi magyarok, stockholmi egyesületek tagjainak gyülekezetével, barátainak, ismerőseinek, tisztelőinek nagy sokaságával együtt május 19-én kísértük utolsó útjára. Kívánsága szerint a gyászszertartást a katolikus és a protestáns lelkész együtt végezték. Hű magyart, jó barátot veszítettünk Benne. Emlékét szeretettel őrizzük!

Békássy Zoltán

református lelkipásztor
1910 május 31 - 1999 június 15

Fénylő szentjánosbogárka

Szinte ereklyeként veszem kezembe Édesapám megsárgult lapú, vastag nyüstös Károli-fordítású Bibliáját, és olvasgatom kézjegyeit. Megelevenednek az emlékek...

Gyermekkorom a délvidéki Zomborhoz köt, ahol a református paplak hálósobájában egy nagyméretű fakeletes olajfestmény függ. A térdrehullt, palástjával betakart test szinte belemered a szívét égő áldozatul felfelé nyújtó két kézbe. Félreismerhetetlenül református lelkipásztort ábrázol a festmény, s alatta aranybetűs felirat: "Légy hív mindhalálig és néked adom az életnek koronáját". Néhai Édesanyám és Édesapám küzdelemteljes életének első közös szerzeménye volt ez a festmény, amely ágyuk felett függött, mintegy jelképezve Édesapám 61 esztendeig tartó, ítélet alatt álló lelkipásztori hivatását. Boldog meggyőződéssel szolgált. Annak ellenére, hogy a fizikai lét és az 1991-ben bekövetkezett özvegy-sége élete utolsó 8 esztendejére Svédországba kényszerítette, lélekben állhatatosan az övéi közt maradt. Tehettségéhez képest szolgálatot vállalt a Svédországi Magyar Protestáns Gyülekezetek néhány déli közösségében is (Malmö, Helsingborg, Sölvesborg, Tångagärde). Utolsó, 1998-as karácsonyi körlevelében a világító szentjánosbogárka rövid 8 napos élete hasonlatával buzdított: Ember, légy fénylő szentjánosbogárka! Keresztyén ember, éldd életedet, hogy fényljék világosságod az emberek között és egyházunkban! Az utak szélén, keskeny sávokban, de sohasem a kitaposott, forgalmas úton, nem a tülekedésben, harcokban, megelőzésben, bántalmakban! Ez volt Édesapám, a délvidéki kor- és sorstársaival együtt küzdő nemzedék utolsó embere, aki ör helyét haláláig magáénak tudta s azt a körülmények miatt "csak ideiglenesen" hagyta üresen.

Második fiúként született Kistótfaluban, a Baranya megyei siklósi járásban. Az I. világháború békediktátumát követő délvidéki nyomorúság

rásütötte pecsétjét az öt gyermekét nevelő református kántortanító édesapa családjára is. Pécsett, Belyén és Várdarócon végzett elemi iskolai éveit, mivel az akkori, alig gyerekcipőben járó szerb-horvát-szlovén - a későbbi jugoszláv - államhatalom következetesen leépítette a magyar gimnáziumi oktatást, ezért előbb Zomborban, majd Zentán tanult, s végül Szabadkán érettségizett. Miután a szabadkai jogi fakultáson két évet végzett, az első kínálkozó lehetőséget megragadva 1933-ban vendéghallgatóként beiratkozott a Kolozsvári Református Teológiára. Kitartó buzgalommal önkéntes hallgatója volt az Egyetem magyarnyelv, történelem és földrajzszakos fakultásainak is. Az első lelkészképesítő vizsgája után, 1937 nyarán már segédlelkészi kinevezéssel szolgált, enyhítve a délvidéki lelkészhiány óriási gondján: a baranyai Csúzán, Berta Imre esperes mellett káplánkodott, majd Pacséron a megrendült egészségű Fábián Zoltán helyébe lépett. Itt találkozott Gáspár Margittal, a gyülekezet ifjúsági munkatársával, aki 50 esztendőn át, 1941-től 1991-ben bekövetkezett haláláig kitartó hűséggel nemcsak hitvese és 3 fiúgyermek édesanyja, de örökös egyházi segítőtársa is lett. Később Feketicsen, Ágoston Sándor mellett káplánkodott, aki az első világégés

után a Délvidéki Református Egyház újjászervezője és első püspöke lett. A nagyhírű Kovácsy Sándor szabadkai lelkész mellett is szolgált, - ekkortájt szervezte újjá a zentai gyülekezetet. A második lelkészképesítő vizsgája után a baranyai Harasztiba került helyettesnek, majd Újvidékre.

A II. világháború idején missziói lelkészként szolgált a bánási Versecen és környékén, ahol újraszervezte a szétszóródott gyülekezetet és nagyki-terjedésű szórványát (Fejértemplom, Susara, Duplanszki Peszak, Kajtasovó, Udvarszállás, Margitta, Nagykárolyfalva, Ürményháza, s még 6 kisebb hely). A gyülekezet két évtizedes tőkéjéből és friss gyűjtéséből megvette a verseci zsidótemplomot és használatra átalakíttatta. Amikor a németek a megszállás kezdetén ötvenegynéhány állítólagos kommunista szerbet kivégeztek, azokat sebtiben a református temetőben ásott tömegsírba hantolták el; a német hatóság rosszallása ellenére a sírhelyet körülkerítette, örökzölddel beültette, s mint mondta: "mindezt keresztyén, lelkészi és emberi kötelességből, humánus lelkiségből és meggyőződésből tettem". Talán ennek köszönhető, hogy amikor a partizán hatalomátvételnél a magyarok nem kaphattak élelmiszerjegyet, a lelkész és családja mégsem szenvedett hiányt, s a német evangélikusnak nyilvántartott templomot, irodaépületet és parókiát is föloldották a népvagyonná nyilvánítás alól és nem kobozták el. Amikor a magyarokat munkaszolgálatra kezdték hurcolni, a magyar lelkész érdemére hivatkozva már maga a néphatalom új polgármestere járt közben és mentett meg sokakat, s a lelkésznek korlátlan utazási engedélyt járt ki, hogy gondozhassa a dél-bánási szórványokat. Felmentést kapott ugyan a katonai szolgálat alól, de nem a lelkészi hivatása, hanem nagyfokú rövidlátása miatt. A Pécsi Egyetem jogi karán jogász képzést kívánt szerezni: távhallgatóként óriási erőfeszítéssel elvégezte a maradék két évet, de vizsgázásra már nem kerülhetett sor - az újból megvont határ túloldalára került egyetemre az utazás jó tíz évig ismét lehetetlenné vált!

A Zombori Református Egyház 1945. augusztus 7-én hívta meg a gyülekezet lelkipásztorává, majd 1947-ben a Kúlai Református és Ágostai Evangélikus testvérgyülekezetbe is

kinevezést nyert. A Délvidéket "felszabadító" orosz és partizán csapatok 1945-ben az imaházat istállónak használták, az egyház könyv- és irattárát feltűzelték, a híveket megfélemlítették. Ilyen körülmények között felkutatta, összegyűjtötte és megszervezte a városban és mintegy húsz környékbeli településen szétszórt reformátusok lelkigondozását. Az imaházat a bővülő gyülekezet méreteihez nagyobbította és 1950-ben tornyot építtetett hozzá; a kirabolt és dűledező parókiát rendbetette, s gondozásába vette a zombori temető magyar hírességeinek sírjait, lelkipásztor elődeinek, a gyülekezet egykori elöljáróinak és jótevőinek hantjait. Idővel visszaszerezte az elődei által a Ráday Levéltárba menekített egyházi anyakönyveket is.

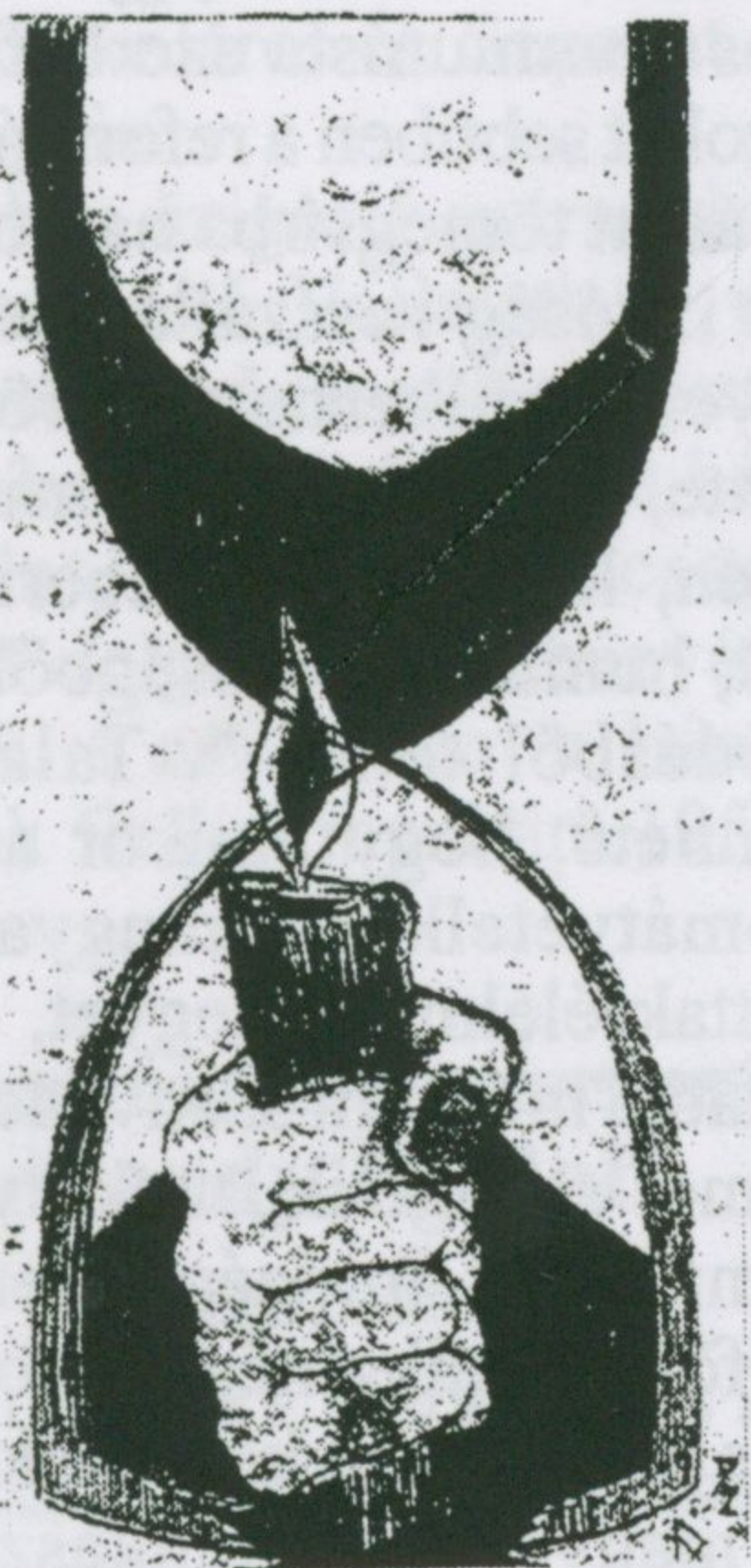
Jelentős közegyházi tisztségeket viselt és feladatokat látott el. Munkatársa volt az első délvidéki református énekeskönyv szerkesztőjének, átdolgozta és kiadta a dévidéki református valláskönyvet. Évtizedeken át írta a házi áhítatok és az olvasott istentiszteletek anyagát. A Bácskai Egyház-megye 1968-tól háromszor választotta esperesévé, - tisztségét 14 esztendeig, nyugdíjba vonulásáig viselte. A Zsinati Vizsgáztató Bizottság 1945-ben történelemszakos tagjává választotta. Hamarosan zsinati tanácsbíró is lett: 1968-ig több szomorú fegyelmi ügy vizsgálóbírója, illetve a hármastőlő bíróság elnöke volt. Írásai a délvidéki egyházi sajtóban (Árvaházi Naptár, Magvető, Jelentés, Református Élet, Református Képes Naptár) és a ma-

gyar reformátusság más kiadványaiban jelentek meg.

Egyetemes magyar reformátusságához sohasem fért kétség. Esperesi jelentései, teológiai tanulmányai egyháztörténeti jelentőségűek. Óriási lelkesedéssel vett részt 1992-ben a Magyar Reformátusok II. Világtalálkozóján, s Debrecenben a záróistentisztelet igehirdetője lehetett. A Világtalálkozó emlékkönyvében "Zárószó helyett" megjelentetett igehirdetéséből ma is felénk szól figyelmeztetése:

"Legyetek gátlás nélküli egybetartozók, mint boldog család, egymással egybeforrott maradék: a nemzet építésére és Isten országa szolgálatára, sőt dicsőítésére! Ámen."

Békássy N. Albert

Dávid Aladár grafikája (Göteborg)

Hilf Ádám

1928 - 1999

Június 4-én, a göteborgi Redbergs-temetőben egy kis Kolozsvár gyűlt össze, hogy végső búcsút vegyen egy jó baráttól, hűséges társtól, az egykori Kolozsvár sokak által megbecsült és szeretett igazi régi vágású polgárról, akit a sors idegenbe kergetett. Tízegynéhány éve, az akkori nagy nekilódulás idején hagyta el ő is szülőföldjét, egy szabadabb és nyugodtabb életben reménykedve. Svédországba érkezve bekapcsolódott az itteni magyar egyesületi életbe, de jelentkező betegsége hamarosan meggátolta abban, hogy az olyannyira áhított baráti

kapcsolatokat életben tartsa. Hosszú időn át ágyhoz kötött, a tehetlenség kínzó érzésével élt, de ennek ellenére, ahol és amikor tehetett, segítő jobbot nyújtott a rászorulóknak. A rendszerváltás utáni években újjáalakult kolozsvári Apáczai Kör tagjaként élénk érdeklődéssel kísérte az otthoni mindennapokat, a művelődési életet, s talán remélte, hogy egykor visszatérhet a békebeli idők kincses városába. Már nem tér vissza: - örök nyughelye a viking föld, hol már sok magyar alussza álmát. Gyászjelentésén Juhász Gyula felejthetetlen sorai állnak, a búcsú és reménység szavaiként: "Nem múlnak ők el, akik szívünkben élnek, hiába szállnak árnyak, álmok, évek, Ők itt maradnak bennünk csöndesen még."

Rajz Endre

1924 - 1999

Kiskunhalason született, Budapesten nevelkedett, ott végezte iskoláit. Édesapja a MÁV első távírdásza volt, ő is a vasútnál dolgozott a háború idején, s mint ilyent, a Rákosi-korszakban "háborús bűnösneként" bezárták, több mint 10 évet töltött börtönben, fogolytáborokban, többek között a svédországi emigráció későbbi kiemelkedő alakjaival, Rezsőfi Alajossal és Udvardy Rudolfal együtt. 1956-ban szabadult, ekkor esküdött meg feleségével, Annival, de nemsokára menekülniük kellett. Rövid ausztriai tartóz-

kodás után Svédországba került, ahol azonnal munkába állt. Megbecsültségének jele: úgy ment nyugdíjba, hogy egyetlen napig sem volt munkanélküli. Élénken részt vett a magyar közéletben, mint öregcserkész különösen a fiatalok körében. Kezdetől hűséges tagja lett a Katolikus Körnek, melynek 12 éven át, egészen haláláig revizora volt. Hathatós támogatást nyújtott a stockholmi Magyar Ház megvételéhez, különféle emberbaráti segélyakciókhoz. Mindnyájunknak barátja volt, akiről sugárzott az emberség, a jóság és a szeretet. Családja, barátai, a stockholmi magyarság július 3-án megrendülten búcsúzott tőle, s emlékét kegyelettel vitte szívében

Ambrus Lajos: Requiescat

BOLDOG ASSZONY ANYÁNK...

A régi magyar himnusz

Boldog Asszony anyánk,
Régi nagy patrónánk,
Nagy ínségben lévén
Így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Nyisd fel az egeket
Sok kiáltásunkra,
Anyai palástod
Fordítsd oltalmunkra!
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Kegyes szemeiddel
Tekintsd meg népedet,
Segéld meg áldásra
Magyar nemzetedet!
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Mert sírnak, zokognak
Árváknak szívei,
Hazánk pusztulásán
Özvegyek lelkei.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Vedd el országunkról
Ezt a sok ínséget,
Kikben torkig úszunk,
S nyerj régi épséget.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Irtsd ki, édes anyánk,
Az eretnekséget,
Magyar nemzetedből
A hitetlenséget!
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Hogy mint Isten anyját
Régen tiszteltenek,
Úgy minden magyarok
Most is dicsérjenek.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Tudod, hogy Szent István
Örökségben hagyott,
Szent László király is
Minket reád bízott.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Fiad ellen sokat,
Megvalljuk, vétettünk.
De csak imádj értünk:
Hozzája megtérünk.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

Jézus fiad előtt
Könyörögj érettünk,
Mert ha nem cselekszed,
Egy lábíg elveszünk.
Magyarországról, romlott hazánkról,
Ne felejtkezzél el szegény magyarokról!

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

Hónap	Nap	Óra	VÁROS		Megjegyzés
AUGUSZTUS					
HARMADIK HÉTVÉGE	22. vasárnap	11:00	TÅNGAGÄRDE		istentisztelet
		17:30	GÖTEBORG		istentisztelet
UTOLSÓ HÉTVÉGE	28. szombat	11:00	KATRINEHOLM		istentisztelet
		17:00	ESKILSTUNA		istentisztelet
	29. vasárnap	11:00	VÄSTERÅS		istentisztelet
		17:30	STOCKHOLM		istentisztelet
SZEPTEMBER					
ELSŐ HÉTVÉGE					Szeptember 1-3 között KÉMELM-konferencia Szlovéniában
MÁSODIK HÉTVÉGE	11. szombat	11:00	LJUNGBY*		istentisztelet (*egy héttel a szokásos után)
		17:30	SÖLVESBORG*		istentisztelet (*egy héttel a szokásos után)
	12. vasárnap	12:30	HALMSTAD		istentisztelet
		17:30	GÖTEBORG		istentisztelet
HARMADIK HÉTVÉGE	18. szombat	11:00	JÖNKÖPING*		istentisztelet (*egy héttel a szokásos után)
		17:00	TÅNGAGÄRDE*		istentisztelet (*egy héttel a szokásos után)
	19. vasárnap	14:00	MALMÖ*		istentisztelet (*két héttel a szokásos után)
		18:00	HELSINGBORG*		istentisztelet (*két héttel a szokásos után)
UTOLSÓ HÉTVÉGE	25. szombat	10:30	KUMLA		istentisztelet
		14:30	KATRINEHOLM		istentisztelet
		18:00	ESKILSTUNA		istentisztelet
	26. vasárnap	10:00	VÄSTERÅS		istentisztelet
		13:30	UPPSALA		istentisztelet
		17:30	STOCKHOLM		istentisztelet
OKTÓBER					
ELSŐ HÉTVÉGE	02. szombat	11:00	LJUNGBY	Úrv.	istentisztelet
		17:30	SÖLVESBORG	Úrv.	istentisztelet
	03. vasárnap	14:00	MALMÖ	Úrv.	istentisztelet
		18:00	HELSINGBORG	Úrv.	istentisztelet
MÁSODIK HÉTVÉGE	09. szombat	11:00	JÖNKÖPING	Úrv.	istentisztelet
		17:00	TÅNGAGÄRDE	Úrv.	istentisztelet
	10. vasárnap	12:30	HALMSTAD	Úrv.	istentisztelet
		17:30	GÖTEBORG	Úrv.	istentisztelet
HARMADIK HÉTVÉGE	16. szombat	13:00	HELSINKI	Úrv.	Október 11-14. között NYEMRLSZ-konferencia Bayreut-Oberweitz-ban istentisztelet
	17. vasárnap	13:00	TALLINN	Úrv.	istentisztelet Finnugor hét zárónapja
NEGYEDIK HÉTVÉGE	23. szombat	16:00	OSLO	Úrv.	istentisztelet
UTOLSÓ HÉTVÉGE	30. szombat	10:30	KUMLA	Úrv.	istentisztelet
		14:30	KATRINEHOLM	Úrv.	istentisztelet
		18:00	ESKILSTUNA	Úrv.	istentisztelet
	31. vasárnap	10:00	VÄSTERÅS	Úrv.	istentisztelet
		13:30	UPPSALA	Úrv.	istentisztelet
		17:30	STOCKHOLM	Úrv.	istentisztelet

Közömbös Isten? (Folytatás a 2. oldalról)

annyiszor a történelem folyamán -, hogy többet rombol, mint használ vele? Támogasson jótékonyági szervezeteket, hogy legalább a szenvedés enyhítéséhez hozzájáruljon? Elégséges-e ennyi? Kellene legyen egy biztosabb és egyértelműbb útja is a javító szándékok érvényesülésének.

Persze ha akarnánk sem tudnánk függetleníteni magunkat a közügyektől, egyrészt mert érintve vagyunk, hiszen a társadalom, amelyben élünk, szükségszerűen rányomja bélyegét életünkre, másrészt ha csupán szavazni megyünk is, politikai döntésben veszünk részt. (Ha nem megyünk el, akkor is.) Minden társadalmi cselekvésben részt vevő ember ítéletének minősége befolyásolja a végeredmény minőségét is. Döntő jelentőségű ezért, hogy át tudjunk látni a bennünket hatalmi érdekekből félrevezetni, manipulálni kívánó, szép szavakba csomagolt hazugságokon, ugyanakkor felül tudjunk emelkedni saját, sokszor kicsinyes nézőpontunkon is. Az ehhez szükséges perspektívát Istenhez tartozásunk igazi felismerése adhatja meg, és az, ha az Ő segítségét kérjük a társadalmi kérdések szövevényében, a ma mind divatosabb "plurális értékrendben" való helyes eligazodáshoz, a kellemes arccal megjelenő rossz idejében történő felismeréséhez. Ezért a hitetleneknek és a félig hívőknek az Istenhez vezető útra találása, megtérése nélkül nem sok esélyünk van arra, hogy világunk valóban jobb legyen.

Minden ember indulatvilága, lelki arculata jelentős mértékben kihat környezetére. Ez a kisugárzás - legyen bár jó vagy rossz - nem csak közvetlen kapcsolatokban érvényesül. Egy távol lévő ismerősünk közérzetét például kedvezően befolyásolja, ha jóindulattal, szeretettel gondolunk rá. A nem csupán földi érdekek szerint tájékozódó, cselekedeteit, indulatait önbírálattal figyelő, társaihoz való viszonyulását a lélek közös eredetére (és végcéljára) alapozó ember másokra gyakorolt hatása nemigen lehet negatív.

Valójában azonban ennél sokkal többről van szó.

A hercegovinai Medjugorje faluban 1981 óta jelenik meg Mária; eleinte hat, akkor még gyermekszámba menő embernek. A világnak szóló üzeneteiben állandóan visszatér a felszólítás, hogy imádkozzunk. Imádkozzunk a békéért, a mai társadalomban igen nehéz helyzetben levő ifjúságért, de mindenekelőtt a hitetlenek megtéréséért. Az ima - mondja - "az egyetlen eszköz az emberi nem megmentésére". Isten mindegyikőnket kiválasztott, hogy részt vegyünk "az emberiség üdvözítésének nagy tervében", ezért a jövőben lejátszódó események nagy része imáinktól függ.

Vajon hogyan kell ezt érteni? Miért van olyan nagy jelentősége mindnyájunk jövőjében az egyes ember imáinak? Hogyan lehet az, hogy a hitetlenek számának csökkenését, tehát tőlünk független emberek megváltozását érhetjük el általa? Szinte könyörög nekünk Mária, hogy imádkozzunk. Miért?

Egyetlen magyarázat kínálkozik: választási szabadságunkat nem akarván csorbítani, Isten nem avatkozik be közvetlenül életünkbe, nem befolyásolja magatartásunkat csak akkor, ha ezt kérjük tőle. Csak ha mi is akarjuk azt a bennünket, embereket érintő változást, ami az Ő szándékaival egyezik. Ezért ha mélyen és őszintén kívánjuk, hogy embertársaink (velünk együtt) jobbak legyenek, segítséget kapunk óhajunk teljesüléséhez. Így hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a társadalom emberibbé váljon. Tudomásul kell tehát vennünk, hogy az ima világot megváltoztató erő.

Mindez azt jelenti, hogy nem csupán cselekedeteink, de lelki beállítódásunk, gondolataink, érzéseink is befolyásolják mindannyiunk sorsát. Mindenekelőtt pedig Istenhez való viszonyunk, mert alapvetően ez határozza meg a magunkhoz és a többi emberhez való viszonyulásunkat is. Minden erkölcsi döntésünkkel csatlakozunk valahová: vagy a szeretet vagy pedig a gonoszság erőinek szolgálatába szegődünk. Szabad akaratunk alapján választhatunk: ellene dolgozunk vagy inkább munkatársai leszünk a Teremtőnek, akitől közösségi voltunk legmélyebb alapjainak bizonyosságaként az embertársainkon imával való segítség lehetőségének ajándékát nyertük. Ideje felismernünk, hogy mennyire összetartozunk.

újKéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns
Gyülekezetek lapja – Az Északon élő
magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning
– Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik kéthavonta – évi 6 szám
(Utkommer varannan månad – 6 nr per år)

Årgång VII. évfolyam
Nummer 2. szám
Juli 1999 július

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
Veress Zoltán

Szerkesztő (Redaktör)
Molnár-Veress Pál
Layout:
Molnár-Veress Mária Magdaléna

Szerkesztőség (Redaktion)
Vintrosagatan 17/1,
S-124 73 Bandhagen /Stockholm/
Telefon/Fax: +46 – (0)8 – 86 36 39

E-mail címünk (e-mail adress):
keve@mbox301.swipnet.se

Nyomda (Tryckeri)
Ekonomi-Print AB
114 85 Stockholm – Storgatan 19
Telefon/Fax: +46–(0)8–783 81 24/ 667 98 18
Felelős vezető (Chef)
Jan Larssen

Példányszám (Upplaga)
2 300

Gyülekezeti tagjaink a lapot térítésmentesen
kapják. (Församlingsmedlemmar får
tidningen gratis.)

Adományt a lapkiadás céljára köszönettel
fogadunk az alábbi számlaszámra (Gåvor till
utgivning emottages med tacksamhet
på följande postgironummer)

Ungerska Protestantiska Samfundet

Postgiro 602047-3

Központi pénztáros
PAP IVÁN
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: +46–(0)8–731 83 60

SVÉDORSZÁGON KÍVÜLI GYÜLEKEZETEINK FELÜGYELŐI

ÉSZTORSZÁG - Tallinn
ASSZONYI ISTVÁN
EE-0034 TALLINN Siili 21-56
Tel: +372-252 75 86

FINNORSZÁG - Helsinki
TANÍTÓ BÉLA
SF-33210 TAMPERE Satakunnankatu 19-21 A 7
Tel: +358-321 254 83

NORVÉGLA - Oslo
HORVÁTI GYÖRGY
N-1353 BAERUMS VERK Nedre Toppenhaug 9
Tel: +47-675 621 05

Olosz Lajos

TÉKOZLÓ FIÚ

Ide cseppentünk valahonnan.
Az életszikránk itt lánggra gyúlt,
ezüstözi a szűk eget,
megvilágít a számtalan mindenségből
egy szomorú, korlátos porondot
és néhány, idegen magasságból
leszakított, szürke felleget.
Letérdepelve kitárjuk karunk
és meztelenül esdünk az ég felé.
Érezzük, hogy kárhozatunk örök,
érezzük, hogy kiszakadtunk
az ősothron nyugtató öléből,
hogyan adatott nekünk
az egyedüllét hideg éjjele ...
És lefutnánk a földről,
mint az elveszett, hazaesdő gyermek, -
ha megcsillanna
a szuroksötét éjben
az apai ház áhított mécsese.

Kerecsfalja Csiksomlyon (Magyar Krónika, 1996)